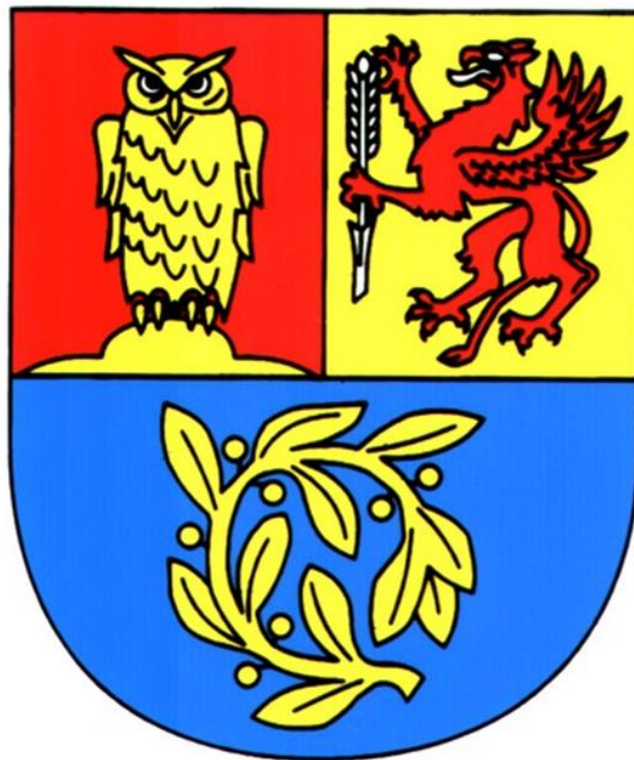

Załącznik
do Uchwały nr XXXVII/368/2021
Rady Gminy Świdnica
z dnia 28 stycznia 2021 roku

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA LATA 2021 -2027

GMINA ŚWIDNICA

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	6
CHARAKTERYSTYKA GMINY	11
Informacje ogólne	11
Struktura demograficzna mieszkańców	12
Infrastruktura społeczno- techniczna	14
Oświata	14
Opieka Zdrowotna	17
Bezpieczeństwo	19
Kultura	21
Sport i rekreacja	23
Turystyka	27
Rynek pracy	30
Gospodarka	31
DIAGNOZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY ŚWIDNICA	32
Problemy w obszarze pomocy społecznej	34
Bezrobocie	38
Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych	39
Alkoholizm	39
Narkomania	46
Problemy osób starszych, niepełnosprawność i długotrwała choroba	47
Ubóstwo	52
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	54
Przemoc w rodzinie	56
Problemy w środowisku szkolnym	63
Używanie substancji psychoaktywnych	63
Przemoc rówieśnicza	70
Cyberprzemoc	70

Wpływ pandemii COVID-19 na życie społeczno- gospodarcze.....	71
ANALIZA MOCNYCH ORAZ SŁABYCH STRON, SZANS I ZAGROŻEŃ	73
CELE STRATEGICZNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ	80
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	89
MONITORING I EWALUACJA STRATEGII.....	89
SPIS TABEL	91
SPIS RYSUNKÓW	92
SPIS WYKRESÓW	92
BIBLIOGRAFIA.....	94
Spis publikacji	94
Źródła internetowe	95

WSTĘP

Obowiązek opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika bezpośrednio z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 z późn. zm.). Art. 17 ust. 1 pkt 1 tejże ustawy jednoznacznie wskazuje, iż do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy m.in.: „*opracowanie i realizacja gminnej Strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka*”. Ponadto art. 16b ust. 2 w/w ustawy wskazuje elementy, jakie powinna zawierać strategia, tj.:

- diagnozę sytuacji społecznej,
- prognozę zmian w zakresie objętym strategią,
- cele strategiczne projektowanych zmian,
- kierunki niezbędnych działań,
- sposób realizacji Strategii oraz jej ramy finansowe,
- wskaźniki realizacji działań.

Jak zostało wspomniane powyżej, na treść i realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ma wpływ Ustawa o pomocy społecznej, ale także m.in.:

- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowywaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U z 2019 r. poz. 2277 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2020, poz. 2050 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1409 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 426 późn. zm.);
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057 z późn. zm.).

Celem poniższej Strategii Rozwiązania Problemów Społecznych na lata 2021-2027 jest zdiagnozowanie kwestii społecznej, wyznaczenie celów strategicznych, operacyjnych i działań, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki negatywnych zjawisk występujących na terenie gminy Świdnica. Dokument stanowi podstawę do realizacji działań rozwojowych w obszarze pomocy społecznej, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie Świdnica przeprowadzona na potrzeby opracowania strategii, została oparta na badaniu tzw. źródeł zastanych, danych pozyskanych z instytucji oraz danych zawartych w Diagnozie lokalnych zagrożeń społecznych, która została przeprowadzona w okresie wrzesień- październik 2020 roku.

Prezentowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Świdnica na lata 2021- 2027 składa się z trzech zasadniczych części:

Część diagnostyczna zawiera analizę sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie gminy Świdnica wraz z rozpoznaniem negatywnych zjawisk występujących na terenie gminy. Część ta została oparta na analizie źródeł zastanych, danych pozyskanych z instytucji oraz danych zawartych w Diagnozie lokalnych zagrożeń społecznych, która została przeprowadzona w październiku 2020 roku. Ponadto w ramach analizy SWOT zidentyfikowano mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia.

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy Świdnica na najbliższe lata. Są one ujęte w formie celów strategicznych, celów operacyjnych oraz działań.

Część wdrożeniowa obejmuje kwestie finansowe oraz instytucjonalne związane z realizacją założeń strategicznych, a także monitoring i ewaluację działań realizowanych w ramach Strategii.

ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Świdnica na lata 2021-2027 zgodna jest z innymi dokumentami strategicznymi i programowymi opracowanymi na szczeblu europejskim, krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Są to między innymi dokumenty takie jak:

- **Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (*Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*)**

Agenda została przyjęta przez 193 państwa członkowskie Organizacji Narodów Zjednoczonych podczas Zgromadzenia Ogólnego ONZ w Nowym Jorku we wrześniu 2015 r. Dokument wskazuje 17 celów oraz powiązanych z nimi 169 zadań, które oddają trzy wymiary zrównoważonego rozwoju – gospodarczy, społeczny i środowiskowy. Jest to program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.¹

- **Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju**

Dokument określający główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju. Strategia powstawała w latach 2011-2012. Uwzględnia uwarunkowania wynikające ze zdarzeń i zmian w otoczeniu społecznym, politycznym i gospodarczym Polski w tym okresie. Opiera się również na diagnozie sytuacji wewnętrznej, przedstawionej w raporcie Polska 2030. Wyzwania rozwojowe z 2009 roku, w stosunku do diagnozy z lat 2008-2009 uzupełnione zostały o elementy, które wiążą się z trwającym na świecie i w Europie kryzysem finansowym i spowolnieniem gospodarczym.

Głównym celem określonym w dokumencie jest poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce. Z diagnozy przedstawionej w 2009 r. wynika, że rozwój Polski powinien odbywać się w trzech obszarach strategicznych równocześnie.

---

¹ <https://www.gov.pl/web/rozwoj/agenda-2030>

Do każdego z obszarów przedstawiono również kierunki interwencji, czyli działań do podjęcia w perspektywie do 2030 r. służących osiągnięciu celu głównego Strategii.

I. Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki (modernizacja):

1.1 Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna

1.2 Polska Cyfrowa

1.3 Kapitał ludzki

1.4 Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

II. Równoważenie potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzja):

2.1 Rozwój regionalny

2.2 Transport

III. Efektywność i sprawność państwa (efektywność)

3.1 Kapitał społeczny

3.2 Sprawne państwo²

▪ **Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030)**

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 roku, jest kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej.

Głównym celem Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Oczekiwanym efektem realizacji Strategii w perspektywie długookresowej dla obywateli będzie wzrost ich dochodów oraz poprawa jakości życia, rozumiana jako stworzenie przyjaznych warunków bytowych, przede wszystkim dla rodzin; zapewnienie odpowiedniej jakości edukacji i szkoleń, podwyższających kwalifikacje i kompetencje obywateli; wzrost zatrudnienia i lepsze jakościowo miejsca pracy; poprawa dostępu do infrastruktury; zapewnienie odpowiedniej opieki medycznej, poprawiającej zdrowotność obywateli; satysfakcjonującego stanu środowiska oraz poczucia bezpieczeństwa.

---

² <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/czym-jest-zarządzanie-rozwojem>

Najważniejsze efekty długookresowe dla gospodarki to przede wszystkim zmiana struktury PKB Polski w wyniku zwiększenia roli innowacji w jego tworzeniu. Przyczyni się to do szybszej konwergencji dochodów Polaków do poziomu średniej Unii Europejskiej. W sferze instytucjonalnej efektem realizacji Strategii będzie państwo bardziej przyjazne dla obywateli i przedsiębiorców, co będzie przejawiało się w poprawie jakości funkcjonowania jego organów i poszczególnych instytucji służących rozwojowi. W sferze społecznej efekty realizacji Strategii to ograniczenie wykluczenia społecznego i ubóstwa oraz wszelkiego rodzaju nierówności społecznych, a także budowa silnego kapitału społecznego i zwiększenie jego roli w rozwoju.³

▪ **Projekt Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030**

Dokument stanowi odpowiedź na wyzwania, jakie stoją przed Polską, w zakresie lepszego wykorzystania potencjału ludzkiego i zapewnienia spójności społecznej. Do wyzwań tych należy uczynienie z Polski bardziej atrakcyjnego miejsca do życia, rozwijania wiedzy i podejmowania pracy, a w konsekwencji lokowania inwestycji oraz tworzenie większej liczby trwałych miejsc pracy. Rozwój kapitału ludzkiego i spójności społecznej przyczynia się do pełniejszego wykorzystania zasobów pracy oraz wsparcia wzrostu konkurencyjności gospodarki.

Celem głównym strategii jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Strategia wyznacza cztery cele szczegółowe do realizacji, których osiągnięcie powinno przyczynić się do rozwiązania najważniejszych problemów, których doświadcza polska gospodarka i polskie społeczeństwo, tj. niedostatecznych kompetencji, niewystarczającej opieki zdrowotnej, problemów demograficznych oraz ubóstwa.

Cel 1: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych.

Cel 2: Poprawa zdrowia obywateli oraz systemu opieki zdrowotnej.

Cel 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.

Cel 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.⁴

---

³ <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/informacje-o-strategii-na-rzecz-odpowiedzialnego-rozwoju>

⁴ <https://www.gov.pl/web/rodzina/projekt-strategii-rozwoju-kapitalu-ludzkiego-do-roku-2020--z-perspektywa-do-2030-r>

▪ **Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030**

W dokumencie określono wizję przyszłościowego rozwoju regionu jako: Dolny Śląsk 2030 regionem równomiernego rozwoju, regionem przyjaznym, nowoczesnym i konkurencyjnym. Jej osiągnięciu służyć ma realizacja celu nadrzędnego, którym jest harmonijny rozwój regionu i wysoka jakość życia dolnośląskiej społeczności oraz przyporządkowanych mu pięciu celów strategicznych:

1. Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu;
2. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych;
3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego;
4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego;
5. Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu.⁵

▪ **Projekt Strategii Rozwoju Powiatu Świdnickiego w perspektywie do 2030 roku**

Cel 1. Modernizacja infrastruktury technicznej i komunikacyjnej połączona z poszanowaniem środowiska naturalnego zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego.

- 1.1 Modernizacja i rozbudowa infrastruktury drogowej i towarzyszącej.
- 1.2 Rozwój infrastruktury ochrony środowiska.
- 1.3 Ochrona zasobów dziedzictwa naturalnego oraz kulturowego.

Cel 2. Poprawa atrakcyjności powiatu świdnickiego poprzez jego wielokierunkowy i trwały rozwój gospodarczy.

- 2.1 Wszechstronne wsparcie dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.
- 2.2 Promowanie i wspieranie rynku pracy.
- 2.3 Wielokierunkowy rozwój turystyki.
- 2.4 Wsparcie dla restrukturyzacji i rozwoju rolnictwa.

Cel 3. Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców.

- 3.1 Aktywizacja mieszkańców i włączenie społeczne grup zagrożonych marginalizacją.
- 3.2 Rozwój nowoczesnego i efektywnego szkolnictwa i dostosowanie go do potrzeb rynku pracy.

---

⁵ http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/SRWD/projekt_strategii/SRWD_2030.pdf

3.3 Poprawa stanu zdrowia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury i zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług medycznych.

3.4 Wzmocnienie bezpieczeństwa mieszkańców.⁶

---

⁶ <https://spswidnica.bip.e-zeto.eu/>

CHARAKTERYSTYKA GMINY

Informacje ogólne

Gmina Świdnica, to gmina wiejska, położona w województwie dolnośląskim, należąca do powiatu świdnickiego. Położona jest wokół miasta Świdnica, będącego jej siedzibą administracyjną. Od północy graniczy z gminami Jaworzyna Śląska i Żarów, od wschodu z gminami Marcinowice i Dzierżoniów, od południa z gminą Pieszyce i gminą Walim, natomiast od zachodu z miastem Wałbrzych i Świebodzice. Gmina położona jest około 53 km od stolicy regionu – Wrocławia, w pobliżu głównych miast: Dzierżoniów 19 km, Wałbrzych 20 km, Legnica 58 km i Jelenia Góra 63 km. Gmina Świdnica w swoich granicach administracyjnych zajmuje powierzchnię 20 784 ha, co stanowi 28% powiatu świdnickiego. W skład gminy wchodzi 33 sołectwa, a ludność zamieszkuje w 35 wsiach: Bojanice, Boleścín, Burkatów, Bystrzyca Dolna, Bystrzyca Górna, Gogołów, Grodziszczce, Jagodnik, Jakubów, Komorów, Krzczonów, Krzyżowa, Lubachów, Lutomia Dolna, Lutomia Górna, Lutomia Mała, Makowice, Miłochów, Modliszów, Mokrzeszów, Niegoszów, Opoczka, Panków, Pogorzała, Pszenno, Słotwina, Stachowice, Stachowiczki, Sulisławice, Wieruszów, Wilków, Wiśniowa, Witoszów Dolny, Witoszów Górny i Zawiszów.

Rysunek 1. Gmina Świdnica- sołectwa

Struktura demograficzna mieszkańców

Zgodnie z danymi GUS na dzień 31 grudnia 2019 r. gmina Świdnica liczy 17 311 mieszkańców; z czego 50,51% stanowią kobiety (8 744), a 49,49% mężczyźni (8 567). Współczynnik feminizacji dla gminy Świdnica wynosi 102 (na 100 mężczyzn przypadają 102 kobiety). Na przestrzeni lat 2015-2019 liczba mieszkańców nieco wzrosła.

Wykres 1. Podział mieszkańców na płeć- statystyki na rok 2019

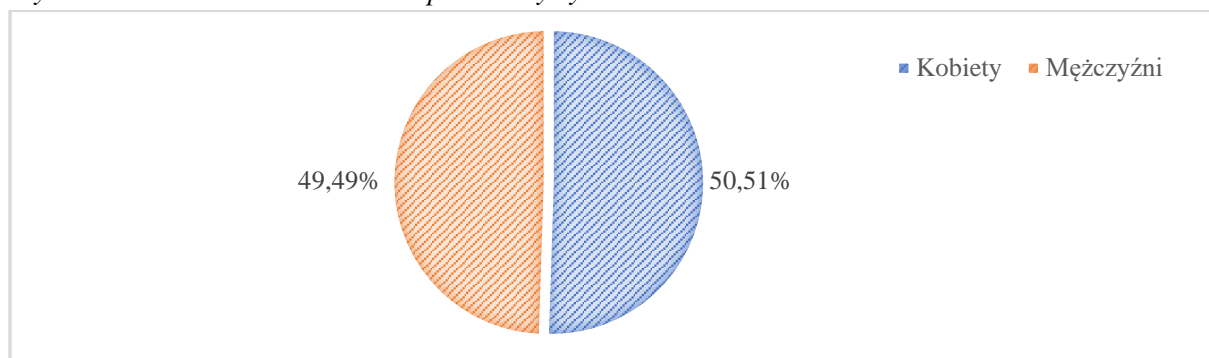

Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy Świdnica w latach 2015-2019

Liczba mieszkańców	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem; w tym:	17 140	17 140	17 131	17 155	17 311
- Kobiety	8 584	8 657	8 648	8 680	8 774
- Mężczyźni	8 454	8 483	8 483	8 475	8 567

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2019 roku w gminie zarejestrowano 370 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 205 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi -98. W tym samym roku w gminie odnotowano 8 zameldowań z zagranicy oraz zarejestrowano 15 wymeldowań za granicę, w związku z czym saldo migracji zagranicznych wynosi -7.

Gminę Świdnica cechuje ujemny przyrost naturalny, który na koniec 2019 roku wyniósł -11. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -0,64 na 1000 mieszkańców. Uściślając, w 2019 roku w gminie odnotowano 154 urodzenia dzieci, w tym 47,40% dziewczynek i 52,60% chłopców. W tym samym czasie doszło do 165 zgonów, co odpowiada 9,58 zgonom na 1000 mieszkańców. Na przestrzeni ostatnich lat, utrzymuje się ujemny przyrost naturalny za wyjątkiem roku 2016 i 2017 kiedy odnotowano przyrost dodatni.

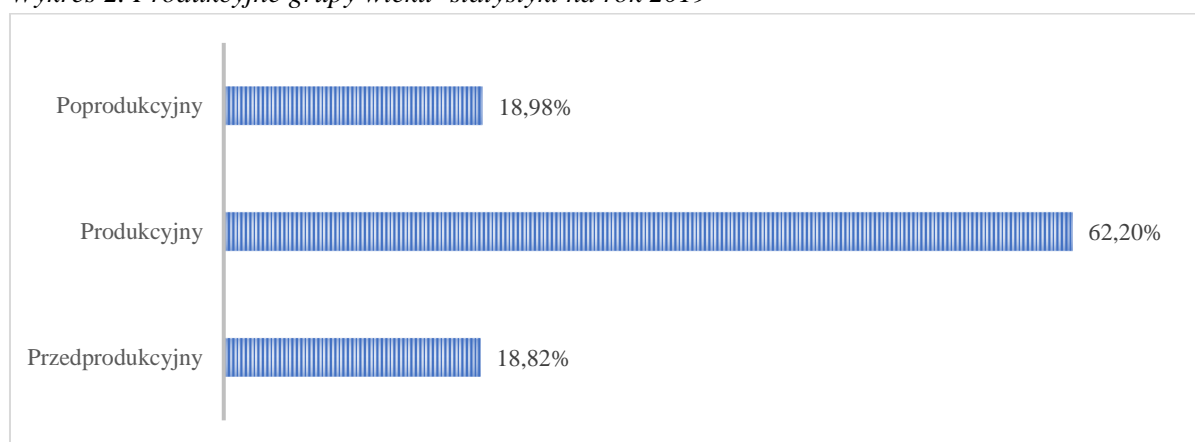
Tabela 2. Przyrost naturalny w latach 2015-2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Przyrost naturalny, ogółem w tym:	-17	19	5	-32	-11
- Kobiety	-10	22	4	-8	0
- Mężczyźni	-7	-3	1	-24	-11
Urodzenia żywe ogółem, w tym:	142	161	169	152	154
- Kobiety	66	87	91	82	73
- Mężczyźni	76	74	78	70	81
Zgony ogółem, w tym:	159	142	164	184	165
- Kobiety	76	65	87	90	73
- Mężczyźni	83	77	77	94	92

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dane statystyczne na koniec roku 2019 wskazują, że 62,20% mieszkańców gminy Świdnica jest w wieku produkcyjnym, 18,82% w wieku przedprodukcyjnym, a pozostałe 18,98% w wieku poprodukcyjnym.⁷

Wykres 2. Produkcyjne grupy wieku- statystyki na rok 2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

⁷ <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica>

Infrastruktura społeczno- techniczna

Oświata

W 2019 roku na terenie gminy Świdnica działały 3 przedszkola samorządowe, 2 przedszkola niepubliczne, jeden niepubliczny punkt przedszkolny oraz oddziały przedszkolne w trzech szkołach podstawowych.

Wychowaniem przedszkolnym na obszarze gminy w 2019 roku w placówkach samorządowych oraz niepublicznych objętych było ogółem 455 dzieci. Od września 2018 otwarte zostało Publiczne Przedszkole w Bystrzycy Dolnej, do którego uczęszcza 64 dzieci, co spowodowało wzrost liczby miejsc przedszkolnych w gminie.

Gmina Świdnica w roku szkolnym 2018/2019 była organem prowadzącym dla trzech przedszkoli:

- Przedszkole w Witoszowie Dolnym,
- Przedszkole Bajkowa Dolinka w Pszennie,
- Publiczne Przedszkole w Bystrzycy Dolnej.

W placówkach działało łącznie 12 oddziałów przedszkolnych oraz 4 oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, do których łącznie uczęszczało 364 dzieci, tj. o 19 więcej niż w roku poprzednim.

Na terenie gminy działają również dwa niepubliczne przedszkola (Boleścin, Krzyżowa) i jeden punkt przedszkolny (Lutomia Górna), do których ogółem w roku szkolnym 2018/2019 uczęszczało średniorocznie ok. 70 dzieci.

Tabela 3. Placówki wychowania przedszkolnego na terenie gminy

	2016/17	2017/18	2018/19
Placówki wychowania przedszkolnego;	12	12	9
w tym przedszkola:	3	4	5
Miejsca w przedszkolach	248	268	353

Aktualnie na terenie gminy Świdnica nie ma żadnego żłobka.

Na terenie gminy Świdnica funkcjonuje sześć szkół podstawowych:

- Szkoła Podstawowa w Bystrzycy Górnej,
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Grodziszczu,
- Szkoła Podstawowa w Lutomi Dolnej,
- Szkoła Podstawowa w Mokrzyszowie,
- Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Pszennie,
- Szkoła Podstawowa im. Ludwiki Wawrzyńskiej w Witoszowie Dolnym.

Rok 2019 był ostatnim rokiem wdrażania reformy edukacji na poziomie szkół podstawowych – 31 sierpnia 2019 r. zakończyły działalność ostatnie klasy gimnazjalne w szkołach podstawowych, co przyczyniło się do zmniejszenia liczby uczniów w gminnych placówkach oświatowych (ubył jeden rocznik uczniów, czyli średnio ok. 160 uczniów). Ogółem do sześciu szkół podstawowych do klas I-VIII w roku szkolnym 2018/2019 uczęszczało 1273 uczniów, natomiast do trzecich (ostatnich) klas gimnazjalnych uczęszczało ogółem 156 uczniów.⁸

Na terenie gminy nie ma żadnej szkoły średniej. Absolwenci szkół podstawowych mają możliwość kontynuowania nauki w szkołach publicznych, znajdujących się na obszarze powiatu świdnickiego, o profilu ogólnokształcącym, technicznym oraz zawodowym.

W ramach przygotowania dokumentu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przeprowadzono badanie ankietowe wśród 104 dorosłych mieszkańców gminy Świdnica. Gdy zapytano ich czy oferta opieki nad dziećmi do lat 3 w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców, 23,08% badanych udzieliło odpowiedzi twierdzącej, natomiast 25,00% stwierdziło, że oferta gminy w tym zakresie nie jest wystarczająca. Pozostałe 51,92% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi. W przypadku oferty opieki przedszkolnej, 36,54% ankietowanych przyznało, że zaspokaja ona potrzeby mieszkańców, natomiast 15,38% wyraziło zdanie przeciwne. Pozostałe 48,08% respondentów nie wyraziło swojej opinii. Ponadto, zdecydowana większość mieszkańców oceniła na poziomie dobrym ofertę edukacyjną szkół w gminie.

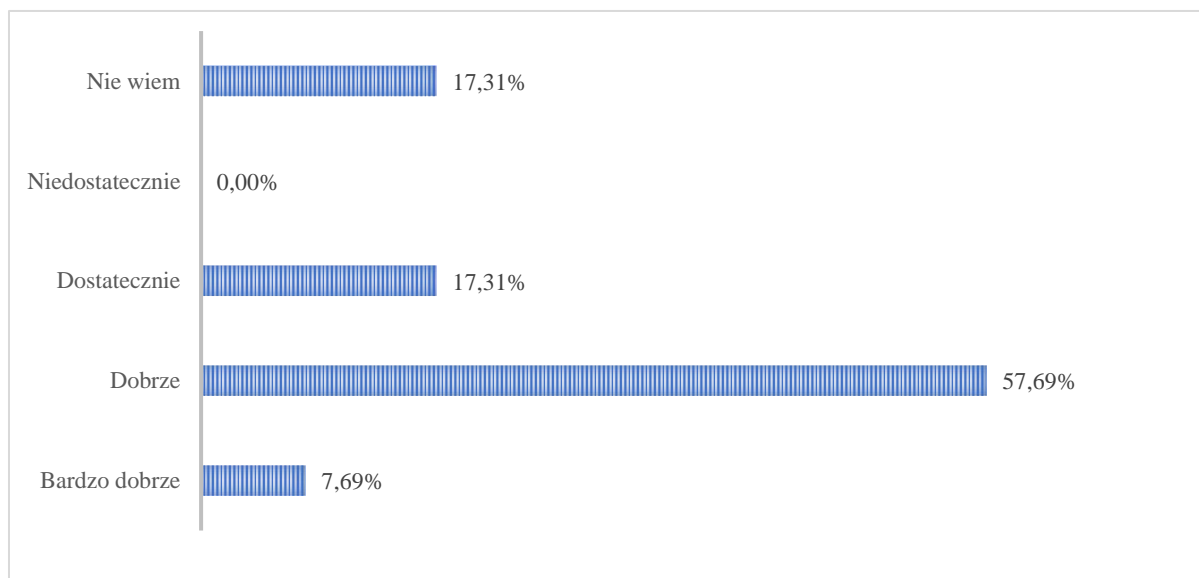
---

⁸ *Raport o stanie gminy Świdnica 2019*, dostęp on-line: <http://bip.gmina.swidnica.pl/start/raport-o-stanie-gminy-swidnica>

Tabela 4. Oferta gminy w zakresie opieki nad dziećmi

Czy oferta gminy w zakresie opieki nad dziećmi zaspokaja potrzeby mieszkańców?	Tak	Nie	Nie wiem
Opieka na dziećmi do lat 3	23,08%	25,00%	51,92%
Opieka przedszkolna	36,54%	15,38%	48,08%

Wykres 3. Jak ocenia Pani/Pan ofertę edukacyjną szkół w gminie?

Opieka Zdrowotna

Do placówek świadczących usługi medyczne na rzecz mieszkańców gminy Świdnica należy SP ZOZ w Świdnicy, w skład którego wchodzi: Regionalny Szpital Specjalistyczny "Latawiec" w Świdnicy oraz Szpital Reumatologiczno-Rehabilitacyjny w Żarowie. W mieście Świdnica zlokalizowane jest również całodobowe Powiatowe Pogotowie Ratunkowe.

Na obszarze gminy świadczenia zdrowotne na podstawie umowy zawartej z Dolnośląskim Oddziałem Wojewódzkim NFZ we Wrocławiu świadczą placówki:

- NZOZ Wiejski Ośrodek Zdrowia w Lutonii Dolnej,
- NZOZ "Medi-Mex" w Pszennie,
- oraz 1 praktyka lekarska.

Ponadto mieszkańcy gminy mogą korzystać z aż 68 przychodni podstawowej opieki zdrowotnej prowadzących działalność na obszarze powiatu świdnickiego.

W roku 2019 udzielono łącznie 32 935 porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej.⁹

Gabinety stomatologiczne zlokalizowane są w Witoszowie Dolnym, Pszennie i Lutonii Dolnej, funkcjonujące przy szkołach podstawowych. Ponadto od 2014 r. prowadzony jest program profilaktyki stomatologicznej w gminie Świdnica, z którego w roku 2019 skorzystało łącznie 244 uczniów.

Na obszarze gminy działają 2 apteki ogólnodostępne, w których pracuje 2 magistrów farmacji. Na jeden obiekt przypada więc znacząca liczba 8 656 osób. Mieszkańcy gminy mają także możliwość korzystania ze znaczącej liczby 62 aptek i punktów aptecznych dostępnych na obszarze powiatu świdnickiego.¹⁰

36,54% mieszkańców, biorących udział w badaniu ankietowym oceniło na poziomie dostatecznym ofertę gminy w zakresie ochrony zdrowia. Kolejno 34,62% ankietowanych przyznało, że gmina jest dobrze przygotowana w tym zakresie, natomiast 21,15% stwierdziło, że oferta usług medycznych jest niedostateczna. Pozostałe 7,69% nie wyraziło swojej opinii. Jak wynika z odpowiedzi badanych największym problemem jest mała dostępność lekarzy POZ

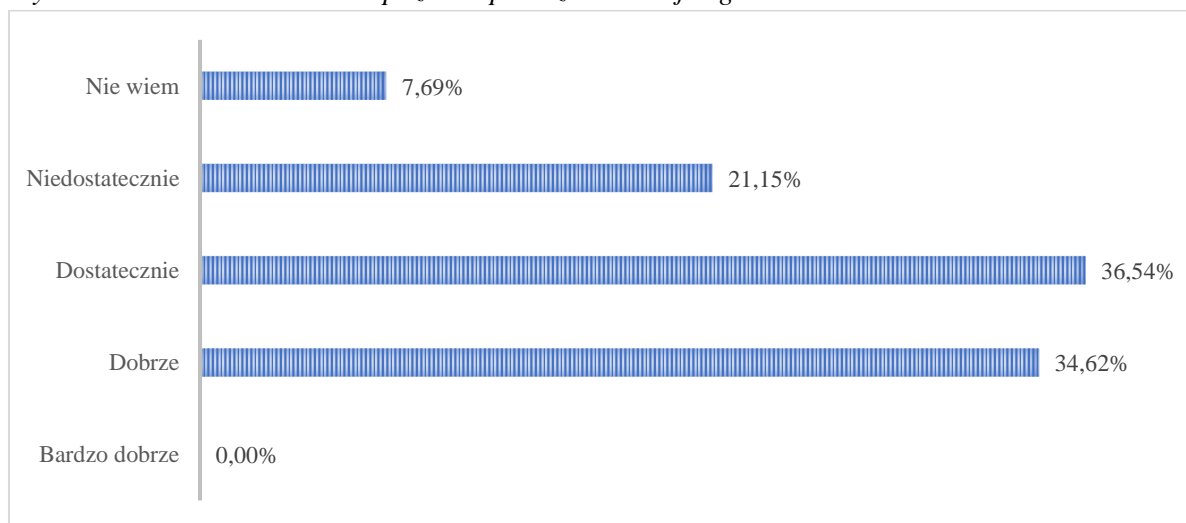
---

⁹ <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica>

¹⁰ *Raport o stanie gminy Świdnica 2019*, dostęp on-line: <http://bip.gmina.swidnica.pl/start/raport-o-stanie-gminy-swidnica>

jak również lekarzy specjalistów (np. kardiolog, pulmonolog, laryngolog) i gmina powinna podjąć działania w tym zakresie.

Wykres 4. Jak ocenia Pani/Pan poziom opieki zdrowotnej w gminie?

Bezpieczeństwo

W odpowiedzi na potrzeby mieszkańców, w 2017 roku, w budynku świetlicy wiejskiej należącej do gminy Świdnica, utworzony został Posterunek Policji w Słotwinie. Tym samym zwiększyła się liczba funkcjonariuszy chroniących bezpieczeństwo publiczne w gminie Świdnica z 3 do 7., tj. 3 dzielnicowych, 3 funkcjonariuszy służby patrolowo-interwencyjnej oraz kierownik posterunku. W 2019 r. w struktury Posterunku Policji w Słotwinie włączono 2 dodatkowych funkcjonariuszy.

W 2019 roku w gminie Świdnica stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 387 przestępstw. Oznacza to, że na każdym 1000 mieszkańców odnotowano 22,33 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa dolnośląskiego oraz większa od średniej dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Świdnica najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym – 14,50 (wykrywalność 66%) oraz przeciwko mieniu - 11,10 (wykrywalność 52%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa o charakterze gospodarczym – 4,77 (74%), drogowe - 1,77 (97%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,53 (86%).

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Świdnica wynosi 72,10% i jest większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa dolnośląskiego oraz porównywalny do wskaźnika dla całej Polski.¹¹

Analizując szczegółowe dane można zauważyć, iż w roku 2019 ogólna liczba odnotowanych przestępstw na terenie gminy Świdnica zmalała w stosunku do roku poprzedniego, kiedy wskaźnik ten był najwyższy, biorąc pod uwagę ostatnie lata.

Tabela 5. Przestępstwa odnotowane na terenie gminy w latach 2014-2019

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem	466	350	344	336	470	387
Kryminalne	285	240	225	231	292	251
Gospodarcze	135	54	68	56	124	83
Drogowe	36	39	35	33	35	31
Przeciwko życiu i zdrowiu	11	8	10	10	8	9
Przeciwko mieniu	257	165	173	144	145	192

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

¹¹ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Swidnica_dolnoslaskie#poziom-przestepczosci

Funkcjonariusze w celu zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom uczestniczyli w 2052 interwencjach, dokonali 3061 wylegitymowań, odbyli 590 służb patrolowych, a także zatrzymali 83 osoby. W 2019 roku policjanci, w ramach realizacji programów z zakresu prewencji kryminalnej przeprowadzili 15 spotkań, pogadanek w przedszkolach i w szkołach z dziećmi i młodzieżą. Dodatkowo w 2019 roku kontynuowano cykl spotkań z seniorami, w celu podniesienia świadomości i wzmocnienia czujności osób starszych przed metodami stosowanymi przez oszustów, tj. „na policjanta” i „na wnuczka”.

Do zabezpieczenia społeczeństwa i mienia, w ramach zadania własnego utrzymywanych jest 8 jednostek OSP typu „S” (OSP: Burkatów, Bystrzyca, Gogołów, Grodziszcz, Lutomia, Mokrzyszów, Panków i Witoszów), w tym 3 jednostki włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, tj. OSP Lutomia, OSP Burkatów, OSP Witoszów. W działaniach ratowniczych czynny udział bierze 185 strażaków ratowników w pełni przeszkolonych w zakresie podstawowym, w tym 66 druhów strażaków z ukończonym kursem kwalifikowanej pierwszej pomocy.¹²

---

¹² *Raport o stanie gminy Świdnica 2019*, dostęp on-line: <http://bip.gmina.swidnica.pl/start/raport-o-stanie-gminy-swidnica>

Kultura

Jednostkami prowadzącymi działalność kulturalną na terenie gminy jest Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji oraz Gminna Biblioteka Publiczna.

Aktywność Ośrodka Kultury przyczynia się do poszerzenia zainteresowań mieszkańców gminy kulturą, sztuką profesjonalną i amatorską, tradycjami i obrzędami, ułatwiła również rozwój ich talentów i uzdolnień. Ma również na celu umożliwiać też ciekawe zorganizowanie czasu wolnego dzieci, młodzieży czy dorosłych, poprzez zajęcia zespołów pieśni i tańca, formacji tanecznych czy grup śpiewaczych.

Zgodnie z danymi GUS na rok 2019 Gminna Biblioteka Publiczna w Pszennie wraz z 3 filiami w: Lutomi Dolnej, Bystrzycy Górnej i Grodziszczu dysponuje księgozbiorem w postaci 23 651 woluminów. W 2019 roku z biblioteki korzystało 809 czytelników. Od roku 2013 zauważalny jest widoczny spadek liczby czytelników.¹³

Istotną rolę w życiu kulturalnym pełni również Fundacja „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego. Organizacja promuje działalność międzynarodowego centrum spotkań i wymiany młodzieżowej oraz popularyzację dziedzictwa z Kręgu Krzyżowej. Prowadzone przez nią Międzynarodowe Centrum Spotkań Młodzieży organizuje spotkania młodzieży, seminaria historyczne oraz imprezy kulturalne.

W 2019 roku w gminie Świdnica zorganizowanych zostało 11 imprez kulturalnych:

- XXII Gminny Przegląd Zespołów Kolędniczych, „Kolędowanie w Leśniczówce” w Witoszowie Dolnym, X lecie Klubu Miłośników Tradycji Wiejskiej w Lutomi Górnej, Jarmark Wielkanocny w Pszennie, „III Śpiewanie przy fladze” w Lutomi Górnej, Festyn Rodzinny – XII Przegląd Folklorystyczny „Śpiewanie nad Bystrzycą” w Burkatowie, Majówkowo na Ludowo i Folkowo w Pszennie, Dożynki Gminne, Święto Narodów, Jubileusz XXV-lecia istnienia Zespołu Pieśni i Tańca „Bystrzyca” oraz Mikołaj w Gminie.

---

¹³ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Swidnica_dolnoslaskie#kultura-rekreacja-i-noclegi

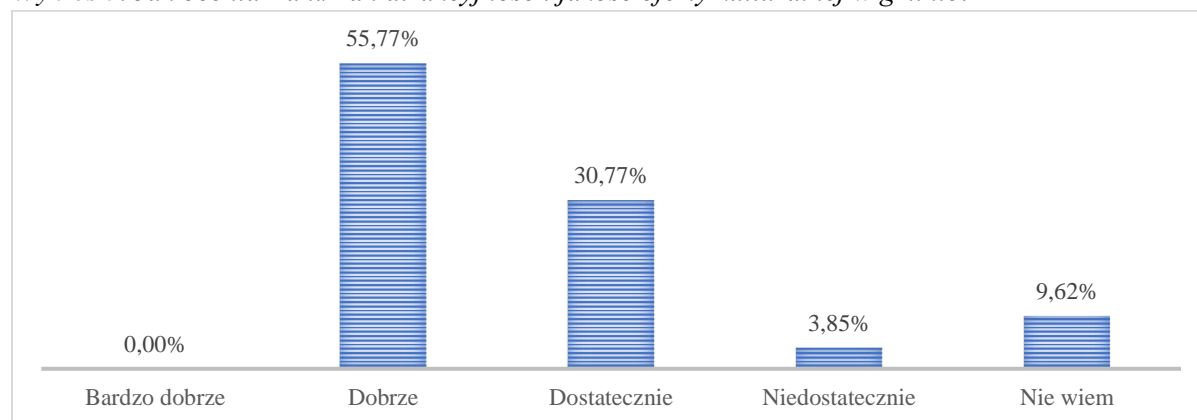
Na terenie gminy Świdnica działa szereg zespołów ludowych, śpiewaczych oraz pieśni i tańca m.in.: zespół śpiewaczy „Ale Babki”, zespół śpiewaczy „Kądziołeczka”, dziecięcy zespół „Stokrotki”, zespół śpiewaczy „A to Heca”, teatrzyk obrzędowy „Pogwarki”, Ludowo Estradowy Zespół „Mokrzyszów”, ZpiT „Bystrzyca”, formacje taneczne „Mażorettek” w Pszennie oraz w Witoszowie Dolnym.

Corocznie prowadzone są warsztaty muzyczne dla uczniów szkół, które odbywają się podczas wakacji w SSM w Lubachowie. Po warsztatach wydawana jest płyta CD z piosenkami i utworami muzycznymi nagranych podczas warsztatów.

Na terenie gminy działają także Koła Gospodyń Wiejskich w: Bojanicach, Burkatowie, Gogołowie, Komorowie, Krzyżowej, Lutomi Dolnej, Pogorzale, Pszennie, Witoszowie Dolnym, oraz Kluby Seniora w: Bystrzycy Górnej, Bystrzycy Dolnej, Pszennie, Grodziszczu, Lutomi.

Jakość oferty kulturalnej gminy większość mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym tj. 55,77% oceniło na poziomie dobrym. 30,77% przyznało, że zasoby gminy w tym zakresie są dostateczne, z kolei 3,85% wyraziło zdanie przeciwne. Pozostałe 9,62% nie wyraziło swojej opinii.

Wykres 5. Jak ocenia Pani/Pan atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej w gminie?

Gdy zapytano ankietowanych jakich placówek kulturalnych lub form zajęć artystycznych brakuje w gminie lub dostęp do nich jest ograniczony, najczęściej wymieniali imprezy sportowe i koncerty. Zwrócono również uwagę na brak klubu seniora.

Sport i rekreacja

W skład infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie gminy Świdnica wchodzi:

- kompleks boisk sportowych „ORLIK” w Lutomi Górnej,
- hala sportowa oraz basen w Witoszowie Dolnym,
- 25 boisk sportowych zlokalizowanych w różnych miejscowościach,
- 3 sale gimnastyczne w Bystrzycy Górnej, Lutomi Dolnej i Pszennie.

Tabela 6. Infrastruktura sportowo- rekreacyjna na terenie gminy

Rodzaj obiektu	Lokalizacja	Zasoby
Basen	Witoszów Dolny	Kryty basen przyszkolny połączony z torami do pływania, strefą do rekreacji wodnej oraz strefą saun
Hala Sportowa	Witoszów Dolny	Hala sportowa z boiskami do piłki nożnej, siatkowej, koszykowej; posiada również ściankę wspinaczkową, kort do squash, salę do zajęć fitness i siłownię
Sala gimnastyczna	Lutomia Dolna	Sala gimnastyczna przy Szkole Podstawowej w Lutomi Dolnej
Sala gimnastyczna	Pszemno	Sala gimnastyczna przy Szkole Podstawowej w Pszennie
Sala gimnastyczna	Bystrzyca Górna	Sala gimnastyczna przy szkole Podstawowej w Bystrzycy Górnej
Kompleks boisk sportowych	Witoszów Dolny	Kompleks boisk sportowych ze sztuczną nawierzchnią przy Szkole Podstawowej w Witoszowie Dolnym
Boisko sportowe	Bojanice	Boisko do piłki nożnej
Boisko sportowe	Boleścin	Boisko do piłki nożnej oraz boisko do piłki plażowej
Boisko sportowe	Burkatów	Boisko do piłki nożnej
Boisko sportowe	Bystrzyca Dolna	Boisko do piłki nożnej
Boisko sportowe	Bystrzyca Górna	Boisko do piłki nożnej oraz boisko do piłki plażowej
Boisko sportowe	Gogołów	Boisko do piłki nożnej
Boisko sportowe	Grodziszczce	Boisko do piłki nożnej oraz boisko do piłki plażowej
Boisko sportowe	Jagodnik	Boisko do piłki nożnej
Boisko sportowe	Komorów	Boisko do piłki nożnej

Boisko sportowe	Krzczonów	Boisko do piłki nożnej
Boisko sportowe	Lutomia Górna	Boisko do piłki nożnej oraz kompleks sportowy „ORLIK”
Boisko sportowe	Makowice	Boisko do piłki nożnej
Boisko sportowe	Modliszów	Boisko do piłki nożnej
Boisko sportowe	Mokrzeszów	Boisko do piłki nożnej
Boisko sportowe	Opoczka	Boisko do piłki nożnej
Boisko sportowe	Panków	Boisko do piłki nożnej
Boisko sportowe	Pogorzała	Boisko do piłki nożnej oraz do piłki plażowej
Boisko sportowe	Pszemno	Boisko do piłki nożnej
Boisko sportowe	Słotwina	Boisko do piłki nożnej
Boisko sportowe	Stachowice	Boisko do piłki nożnej
Boisko sportowe	Wieruszów	Boisko do piłki nożnej
Boisko sportowe	Wilków	Boisko do piłki nożnej
Boisko sportowe	Wiśniowa	Boisko do piłki nożnej
Boisko sportowe	Witoszów Dolny	Boisko do piłki nożnej
Boisko sportowe	Niegoszów	Boisko do piłki nożnej

W 2019 roku na terenie gminy Świdnica zrealizowano inwestycje polegające na budowie Otwartych Stref Aktywności w Komorowie i Wiśniowej.

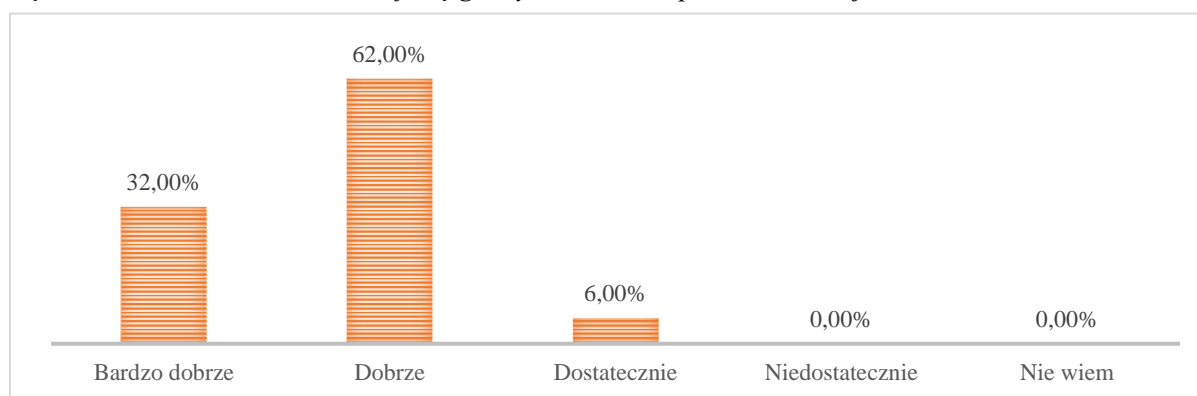
Na terenie gminy działa 16 klubów sportowych, które w roku 2019 zrzeszały 480 członków i 436 ćwiczących ogółem, w tym 192 w wieku do 18 lat. Mieszkańcy mieli możliwość wyboru zajęć spośród 17 sekcji sportowych, w których zajęcia prowadzone były przez 14 trenerów i 5 instruktorów sportowych.

W 2019 roku na terenie gminy zorganizowanych zostało 8 imprez sportowych i rekreacyjnych: Sportowe weekendy na wsi, Turniej Piłkarski o puchar Dyrektora GOKSiR z okazji Dnia Dziecka na Orliku w Lutomi, VI Bieg Pojedynania w Krzyżowej, V Półmaraton Świdnicki, Regionalna Liga ORLIKA, Gminny Turniej Strażacki, IV Świdnickie Marsze na Orientację oraz LV Złot Przodowników Turystyki Pieszej.¹⁴

Ofertę gminy w zakresie sportu i rekreacji, większość mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym oceniło na poziomie dobrym. 23,08% uznało, że zasoby gminy są dostateczne, natomiast 15,38% było wyraziło zdanie przeciwne. 3,85% stwierdziło, że oferta gminy w tym zakresie jest bardzo dobra, natomiast pozostałe 3,85% ankietowanych nie wyraziło swojej opinii.

Wykres 6. Jak ocenia Pani/Pan ofertę gminy w zakresie sportu i rekreacji?

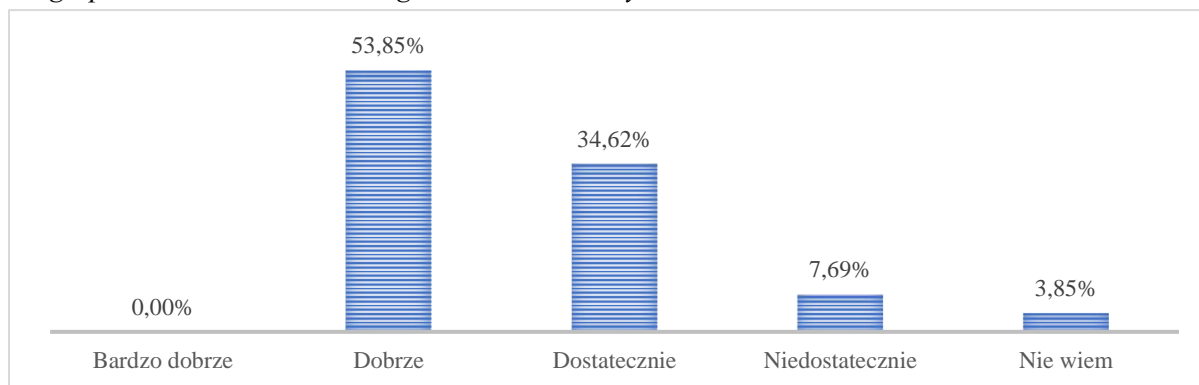

Wśród działań i inwestycji, które należałoby podjąć w gminie w celu pełniejszego dostosowania oferty w zakresie sportu i rekreacji mieszkańcy wskazywali najczęściej utworzenie ścieżek rowerowych, siłowni zewnętrznych, kortów tenisowych, rozbudowę boisk sportowych. Jako zasadne wskazano również podejmowanie inicjatyw kulturalno-sportowych zachęcających do aktywnego spędzania czasu wolnego poprzez uprawianie sportu.

Ponadto większość ankietowanych mieszkańców dobrze oceniła działania gminy w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży.

¹⁴ Raport o stanie gminy Świdnica 2019, dostęp on-line: <http://bip.gmina.swidnica.pl/start/raport-o-stanie-gminy-swidnica>

Wykres 7. Jak Pani/Pan ocenia działania podejmowane w gminie w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży?

Turystyka

Dogodna lokalizacja u podnóża Gór Sowich i Gór Wałbrzyskich, dobra dostępność komunikacyjna oraz sąsiedztwo miasta Świdnica, oraz liczne szlaki turystyczne sprawiają, że na obszarze gminy Świdnica istnieją warunki do rozwoju usług turystycznych i rekreacyjnych. Wschodnia strona gminy graniczy ze Ślązańskim Parkiem Krajobrazowym, natomiast zachodnia z Książańskim Parkiem Krajobrazowym. Przez Gminę przebiegają ważne szlaki komunikacyjne: droga krajowa nr 35 (Wrocław – Świdnica – Świebodzice - Wałbrzych - Mieroszów - granica państwa), droga nr 382 (Legnica – Nysa) oraz droga nr 379 (Wałbrzych – Świdnica). Położona o około 10 km od gminy Świdnica Jaworzyna Śląska stanowi duży węzeł kolejowy na trasie Wrocław- Wałbrzych i dalej do Pragi Czeskiej, czy Wrocław - Jelenia Góra i dalej do Berlina. Przez gminę przebiegają również liczne trasy rowerowe i piesze stanowiące oraz obecnie rewitalizowany szlak kolejowy o walorach turystycznych: Świdnica - Jedlina Zdrój - Nowa Ruda - Kłodzko. Także sąsiedztwo miasta Świdnica- miasta o bogatych zasobach dziedzictwa kulturowego, powinno sprzyjać rozwojowi usług turystycznych na terenie gminy Świdnica.

W 2019 roku na terenie gminy Świdnica funkcjonowało 5 całorocznych obiektów noclegowych. Miejsca noclegowe na terenie gminy stanowiły 21,8% miejsc noclegowych w powiecie świdnickim. Należy jednak zwrócić uwagę, że 51,6% miejsc noclegowych na terenie gminy stanowią miejsca w schronisku młodzieżowym. Pozytywnym aspektem jest otwarcie w ciągu ostatnich dwóch lat kwatery prywatnej i kwatery agroturystycznej.

Przez obszar gminy prowadzą liczne piesze i rowerowe szlaki turystyczne, stanowiące obecnie rewitalizowany szlak kolejowy o walorach turystycznych. Przez geologiczno-leśny rezerwat przyrody nieożywionej- Jeziorko Daisy, wchodzący w skład Książańskiego Parku Krajobrazowego leżący na Pogórzu Wałbrzyskim, wiodą 2 piesze szlaki turystyczne:

- Szlak Zamków Piastowskich (długość: 146 km, Zamek Grodno-Zamek Grodziec), na trasie znajduje się 15 zamków i grodów piastowskich,
- Szlak turystyczny żółto-niebieski Szlak Ułanów Legii Nadwiślańskiej (długość: 53,3 km, Świdnica- Strzegom), szlak pieszy, górski.

Na terenie rezerwatu przebiega również trasa ścieżki przyrodniczo-dydaktycznej „Jeziorko Daisy” (długość: 5,5 km, czas przejścia ok.: 2 h), która wytyczona została w celu zaprezentowania cennych pod względem przyrodniczym i historycznym walorów Książańskiego Parku Krajobrazowego oraz zachowania dziedzictwa kulturowo-przyrodniczego regionu. Miejsca przystankowe na ścieżce lokalizowane są przy obiektach przyrodniczych, historycznych i kulturowych.

Przez obszar gminy przebiegają również rowerowe szlaki turystyczne, w tym międzynarodowy szlak rowerowy EV 9 Euro-Velo Bałtyk-Adriatyk, stanowiące potencjalny zasób generowania ruchu turystycznego.

W 2019 r. na terenie gminy powstały 3 tzw. Questy - edukacyjne gry terenowe, łączące w sobie elementy zabawy i nauki, poszukiwań skarbu i radości odkrywania (w Bystrzycy Górnej, Grodziszczu i Lubachowie). Gmina współorganizowała również Złaz Turystów Pieszych PTTK na terenie Szkolnego Schroniska Młodzieżowego w Lubachowie.

Na obszarze gminy zlokalizowane są liczne zespoły i obiekty zabytkowe oraz stanowiska archeologiczne. Wśród obiektów zabytkowych w gminie Świdnica wymienić należy przede wszystkim zespoły pałacowe:

- Boleścín- zespół pałacowy wybudowany na przełomie XVIII i XIX wieku,
- Burkatów- zespół pałacowy wzniesiony w latach 40. XIX wieku oraz w roku 1895 roku, wraz z parkiem o charakterze krajobrazowym,
- Bystrzyca Dolna- zespół pałacowo-parkowy z XVI wieku,
- Bystrzyca Górna- pałac oraz zabudowania folwarczne z początku XIX wieku,
- Gogołów- zespół dworski składający się z dworu, folwarku oraz niewielkiego krajobrazowego parku,
- Grodziszczce- zespół pałacowy,
- Jakubów- pałac,
- Komorów- pałac,
- Krzyżowa- neobarokowy zespół pałacowo-folwarczny z XVII-XIX w., wielokrotnie przebudowywany, odbudowany w latach 1990–1998. Od 11 czerwca 1998 roku teren pałacu jest wykorzystywany przez „Fundację Krzyżowa” jako Międzynarodowy Dom Spotkań Młodzieży. Ciekawostką jest, że na terenie Fundacji znajduje się fragment sławnego Muru Berlińskiego,

- Makowice- zespół pałacowy,
- Mokrzyszów- zespół pałacowo-parkowy z drugiej połowy XIX wieku, na starszych fundamentach, prawdopodobnie z przełomu XVII i XVIII wieku, przebudowany w latach 60. XX wieku,
- Wilków- wzniesiony w XVIII w., przebudowany w latach 70. lub 80. XIX wieku,
- Wiśniowa- pałac z XIX w., wzniesiony w stylu neorenesansu francuskiego, przebudowany w latach 1874 i 1899,
- Witoszów Dolny- zespół pałacowy.

Na obszarze gminy zlokalizowane są również liczne krzyże pokutne. Natomiast spośród zabytków architektury przemysłowej na uwagę zasługują również zespół cukrowni w Pszennie- z Muzeum Cukru przy Cukrowni Świdnica, zespół elektrowni wodnej w Lubachowie oraz linia kolejowa Świdnica Kraszowice – Jedlina Zdrój.¹⁵

---

¹⁵ *Raport o stanie gminy Świdnica 2019*, dostęp on-line: <http://bip.gmina.swidnica.pl/start/raport-o-stanie-gminy-swidnica>

Rynek pracy

Zgodnie z danymi GUS na koniec roku 2019, w gminie Świdnica pracuje 1 714 osób, w tym 42,36% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 57,64% mężczyźni. Na przestrzeni lat 2016- 2019 ogólna liczba osób pracujących w gminie zmalała. Szczególnie zauważalny jest spadek liczby pracujących mężczyzn.

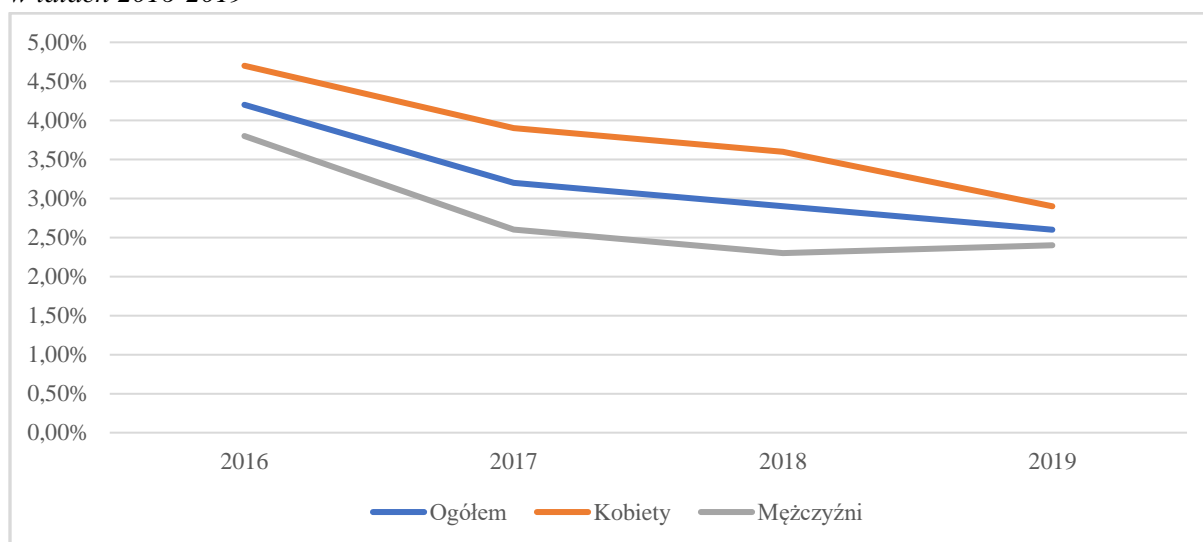
Tabela 7. Liczba osób pracujących w gminie Świdnica w latach 2016-2019

Liczba osób pracujących w gminie	2016	2017	2018	2019
Pracujący ogółem; w tym:	1 792	1 818	1 936	1 714
Kobiety	653	695	797	726
Mężczyźni	1 139	1 123	1 139	988

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2019 r. ogółem w gminie zarejestrowano 281 osób bezrobotnych, w tym 143 kobiety oraz 138 mężczyzn. Na przestrzeni lat 2016-2019 widoczny jest stały spadek udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Na koniec roku 2019 współczynnik ten wynosił 2,6% (2,9% wśród kobiet i 2,4% wśród mężczyzn).

Wykres 8. Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2016-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

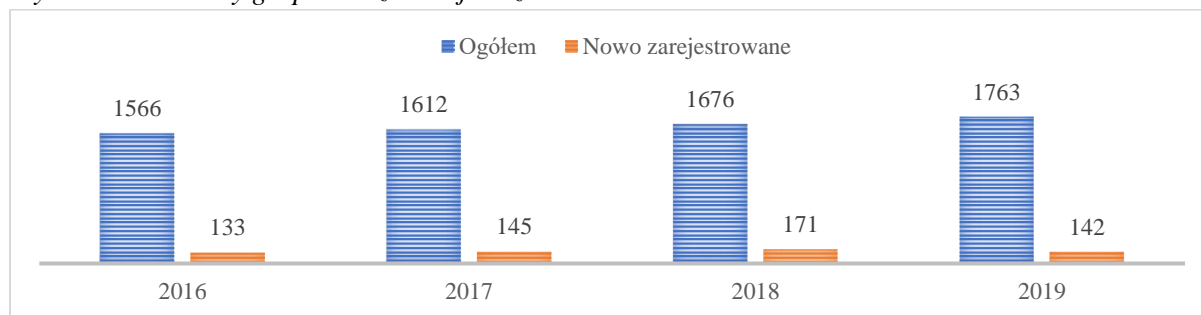
Gospodarka

Gmina Świdnica należy do obszarów rozwijających się pod względem liczby podmiotów gospodarczych. Na koniec roku 2019 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 1763 podmiotów gospodarczych, z czego 1446 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Ogółem w roku 2019 zarejestrowano 142 nowe podmioty, a 80 zostało wyrejestrowanych. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Świdnica najwięcej stanowią spółki cywilne (97). Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0- 9 pracowników (1710 podmiotów).

2,5% (44) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 29,9% (528) podmiotów, a 67,6% (1191) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Świdnica najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są: handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (25,9%) oraz budownictwo (17,6%).¹⁶

Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się stały wzrost ogólnej liczby zarejestrowanych podmiotów.

Wykres 9. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w latach 2016-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na podstawie powyższych danych można wnioskować, iż warunki do rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej są sprzyjające, a działania gminy w zakresie wspierania i rozwoju przedsiębiorczości przyczyniają się do poprawy stanu gospodarki lokalnej.

¹⁶ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Swidnica_dolnoslaskie#rejestr-regon

DIAGNOZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY ŚWIDNICA

Na początku badania mieszkańców poproszono o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym na terenie gminy Świdnica. Przyjętą w tym pytaniu miarą ważności różnych problemów społecznych była średnia uzyskana w wyniku odpowiedzi respondentów, gdzie waga punktowa wynosiła odpowiednio od 5 przy problemie uważanym za „bardzo istotny” do 1 przy „nieistotnym”.

Poniższa tabela przedstawia skalę ważności poszczególnych problemów wskazaną przez mieszkańców w trakcie badania.

Tabela 8. Ocena ważności problemów społecznych występujących na terenie gminy Świdnica

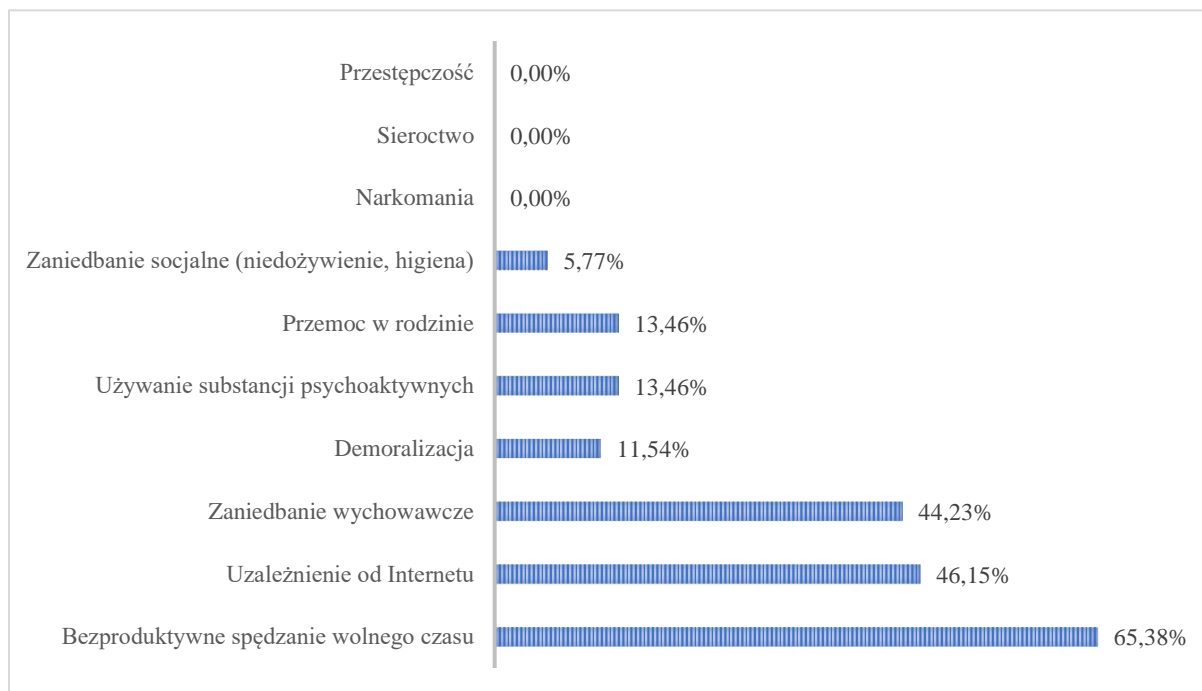
Problemy społeczne	Ważność problemu
Alkoholizm	3,52
Narkomania	2,00
Wzrost przestępczości	1,48
Nowe substancje psychoaktywne (dopalacze)	1,56
Bezrobocie	2,21

Jak wynika z badań, ankietowani mieszkańcy w hierarchii problemów najwyżej usytuowali alkoholizm, którego ważność została oceniona na poziomie 3,52. Stosunkowo wysoka pozycja zjawiska alkoholizmu jednoznacznie wskazuje priorytetowy kierunek działań, jakie powinien podejmować samorząd w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Na kolejnych pozycjach pod względem ważności znalazły się problem bezrobocia oraz narkomanii.

Mieszkańcy zostali również zapytani jakie negatywne zjawiska dostrzegają na terenie gminy w odniesieniu do dzieci i młodzieży. Jak wynika z odpowiedzi najbardziej zauważalnym problemem jest bezproduktywne spędzanie czasu wolnego, a kolejno uzależnienie od Internetu oraz zaniedbanie wychowawcze. Wielu respondentów zwróciło również uwagę na przemoc w rodzinie oraz używanie substancji psychoaktywnych.

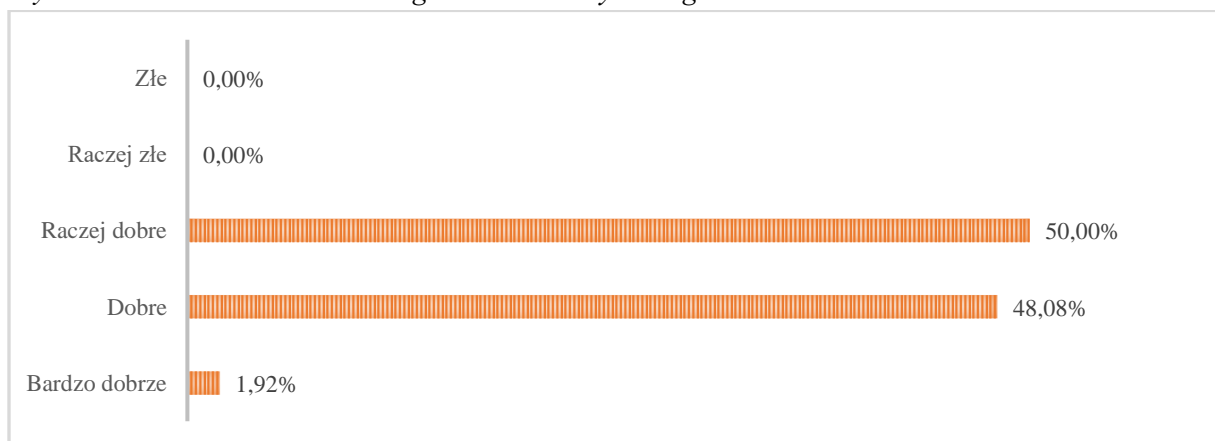

Wykres 10. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pani/Pan najczęściej?

Ogólne warunki życia w gminie Świdnica mieszkańcy najczęściej oceniali jako dobre lub raczej dobre. Żaden z respondentów nie wystawił negatywnej oceny warunków życia w gminie.

Wykres 11. Jak ocenia Pani/Pan ogólne warunki życia w gminie?

Problemy w obszarze pomocy społecznej

Pomoc społeczna umożliwia przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.¹⁷

GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W ŚWIDNICY

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej utworzony został na mocy Uchwały Nr 49/XI/90 Gminnej Rady Narodowej w Świdnicy z dnia 26 kwietnia 1990 roku. Ośrodek na poziomie lokalnym wykonuje zadania własne gminy i zadania zlecone gminie skierowane na wsparcie i poprawę warunków życia mieszkańców gminy Świdnica.

Z danych przekazanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Świdnicy wynika, iż ogólna liczba rodzin korzystających z pomocy na przestrzeni lat 2017-2019 zmalała. Najczęstszą formą udzielanej pomocy są świadczenia w postaci pieniężnej, choć liczba rodzin korzystających z tego typu pomocy z biegiem lat maleje.

Tabela 9. Osoby korzystające z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

	2017	2018	2019
Rodziny korzystające ze świadczeń OPS	384	392	310
Rodzaj świadczeń			
świadczenia rzeczowe dla osób	162	143	118
świadczenia pieniężne dla osób	290	239	210
świadczenia porady dla osób	20	80	47

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

¹⁷ <http://www.gops.gmina.swidnica.pl/index.php/pomoc-spoleczna.html>

W roku 2019 najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej było ubóstwo, długotrwała choroba, a kolejno bezradność opieki wychowawczej.

Tabela 10. Powody przyznawania pomocy społecznej

Powody przyznawania pomocy społecznej	2017	2018	2019
niepełnosprawność	90	73	83
bezrobocie	153	123	91
osoby dotknięte klęską żywiołową	0	0	0
ubóstwo	276	243	202
bezradność opieki wychowawczej	131	165	126
długotrwała choroba	242	222	169
przemoc w rodzinie	2	3	0
inne	74	74	57

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Odbiorcami pomocy społecznej były przede wszystkim osoby bezrobotne oraz emeryci/renciści.

W 2019 roku na terenie gminy Świdnica do zasiłków rodzinnych uprawnionych było 994 dzieci, a świadczenie z programu 500+ otrzymało 3433 dzieci.

Tabela 11. Świadczenia rodzinne i wychowawcze w roku 2019

Rodzaj świadczenia	Liczba osób/ dzieci uprawnionych/ otrzymujących świadczenie
Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami	994
Zasiłki pielęgnacyjne	345
Świadczenia pielęgnacyjne	81
Specjalne zasiłki opiekuńcze	12
Zasiłki dla opiekuna	5
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	119
Świadczenia rodzicielskie	75
Jednorazowe świadczenie „Za życiem”	2

Świadczenia alimentacyjne	81
Świadczenia wychowawcze 500+	3433
Świadczenia dobry start 300+	2181
Wspieranie rodziny, w tym : - pobyt dzieci w rodzinach zastępczych oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych - wsparcie asystenta rodziny	22 12
Karta Dużej Rodziny	359

Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w gminie zmniejsza się z roku na rok, co niewątpliwie jest pozytywną tendencją. W porównaniu do 2018 roku liczba osób korzystających z pomocy zmniejszyła się o 10,8% (z 406 do 365 korzystających z pomocy). W ślad za tym, obniżeniu uległ udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem na terenie gminy z 4% w 2018 roku do 2,1%.

Tabela 12. Świadczenia w ramach środowiskowej pomocy społecznej w 2019 roku

Rodzaj świadczenia	Liczba osób/ rodzin korzystających ze świadczeń
Domy pomocy społecznej	42
Zasiłki stałe	62
Zasiłki okresowe	99
Zasiłki celowe	161
Posiłki w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu”	112
Schronienie	8
Usługi opiekuńcze	44
Dodatki mieszkaniowe	44

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wydatkował również środki na pomoc materialną dla uczniów w ramach stypendiów szkolnych oraz na realizację Gminnego Programu Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2019. Działania te obejmowały m.in. realizację programów profilaktycznych, zapewnienie opiekunów świetlic środowiskowych, działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) oraz prowadzenie Punktu Konsultacyjnego.¹⁸

W ramach przygotowania dokumentu Strategii przeprowadzono badanie ankietowe wśród pracowników socjalnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świdnicy, w którym wzięło udział 5 osób. Jak wynika z pozyskanych danych, wśród najważniejszych problemów społecznych, które dotyczą rodziny z terenu gminy pracownicy socjalni najczęściej wymieniali bezradność opiekuńczo- wychowawczą, a kolejno nieporadność życiową, bezrobocie, alkoholizm i zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych.

Z odpowiedzi pracowników socjalnych wynika również, iż rodziny z dziećmi najczęściej zgłaszają problemy finansowe, a kolejno trudności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych oraz konflikty ze współmałżonkiem/partnerem.

---

¹⁸ *Raport o stanie gminy Świdnica 2019*, dostęp on-line: <http://bip.gmina.swidnica.pl/start/raport-o-stanie-gminy-swidnica>

Bezrobocie

Zgodnie z danymi GUS, w 2019 roku w gminie Świdnica zarejestrowanych było jedynie 281 osób bezrobotnych, a 50,8% z nich stanowiły kobiety. Na przestrzeni lat 2016-2019 ogólna liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w gminie Świdnica zmalała o blisko 40,00%. Należy również podkreślić, że zarejestrowani bezrobotni stanowią jedynie 2,6% ludności w wieku produkcyjnym w gminie. Świadczy to o pozytywnych zmianach na rynku pracy oraz ogólnym ożywieniu gospodarczym będącymi wynikiem właściwej polityki gminy oraz działania krajowych instrumentów wsparcia bezrobotnych, w szczególności kierowanych do osób poniżej 30 roku życia, powyżej 50 roku życia oraz długotrwale bezrobotnych.

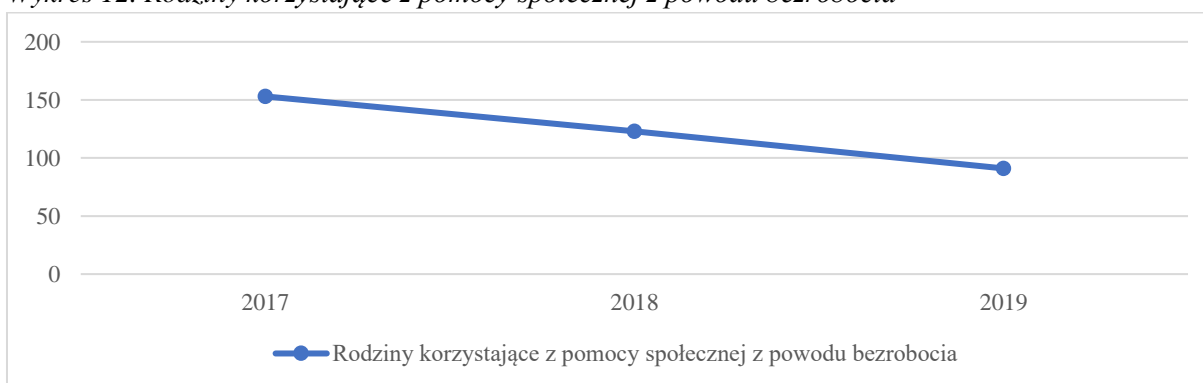
Tabela 13. Stan bezrobocia rejestrowanego w gminie Świdnica w latach 2016-2019

Stan bezrobocia	2016	2017	2018	2019
Bezrobotni zarejestrowani ogółem; w tym:	466	351	316	281
Kobiety	240	197	182	143
Mężczyźni	226	154	134	138
Osoby do 30 roku życia	121	74	64	67
Osoby po 50 roku życia	175	137	97	89
Długotrwale bezrobotne	186	150	113	117

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zgodnie z danymi GOPS w Świdnicy, na przestrzeni lat 2017-2019 zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia.

Wykres 12. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezrobocia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Świdnicy

Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych

Alkoholizm

Według szacunków Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych co ósmy dorosły Polak nie pije w ogóle alkoholu. Ponadto większość osób pijących alkohol spożywa go w sposób, który nie powoduje negatywnych konsekwencji dla nich i dla osób z ich otoczenia. Jednak kilkanaście procent dorosłych Polaków spożywa alkohol problemowo. Szacuje się, że w grupie tej znajduje się ok. 900 tys. osób uzależnionych oraz ponad 2 mln osób pijących alkohol ryzykownie lub szkodliwie. Należy podkreślić, że grupa osób najwięcej pijących, stanowiąca 9% ogólnej liczby osób konsumujących alkohol, spożywa aż 43% całego wypijanego alkoholu.¹⁹

Konkretna liczba osób uzależnionych od alkoholu jest trudna do ustalenia. Posługując się danymi szacunkowymi Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych można natomiast określić przybliżoną liczbę osób wśród danej populacji, u których mogą występować różne kategorie problemów alkoholowych.

Tabela 14. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

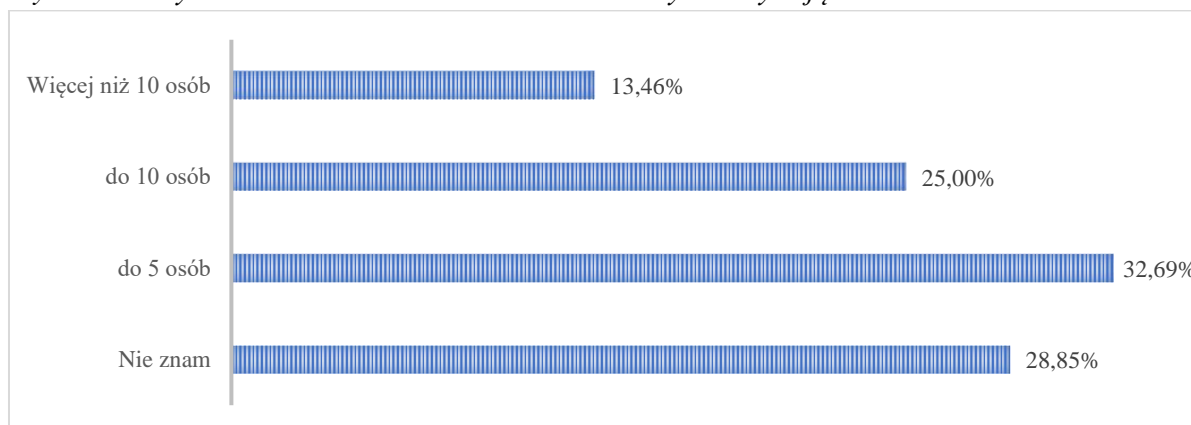
Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych (dane szacunkowe)	Polska 38,6 mln	Gmina Świdnica 17 311 mieszkańców
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 346 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 692 osoby
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 692 osoby
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	ok. 866-1212 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	ok. 917 osób: dorosłych i dzieci

Źródło: PARPA

¹⁹ <http://www.parpa.pl/index.php/szkody-zdrowotne-i-uzaleznienie/picie-ryzykowne-i-szkodliwe>

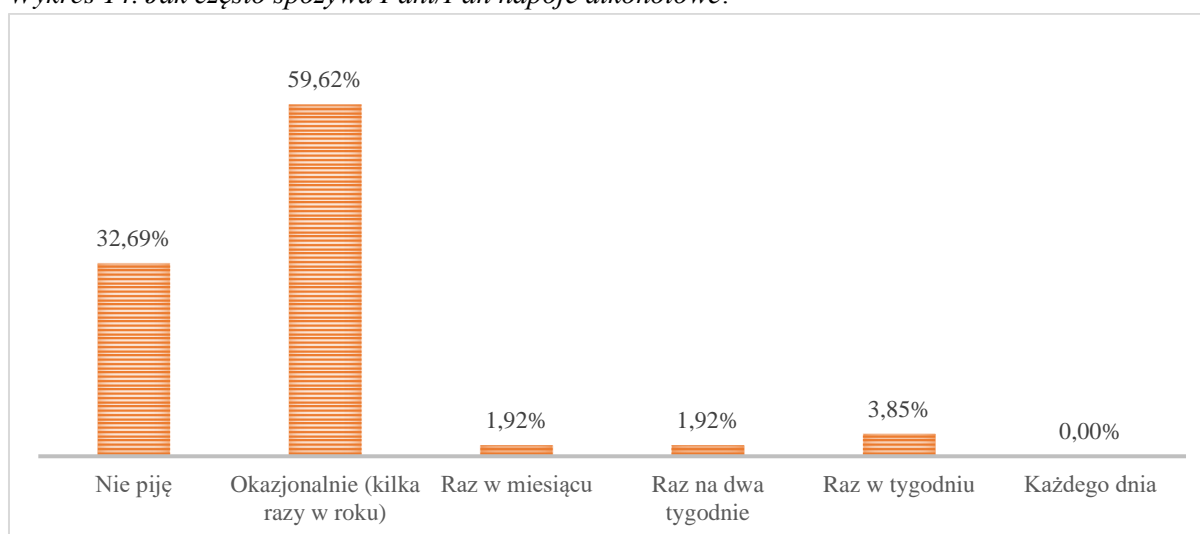
Dane z przeprowadzonej diagnozy społecznej wśród mieszkańców gminy Świdnica wskazują, iż problem alkoholizmu został usytuowany najwyżej w hierarchii problemów społecznych. Ponad 44,00% badanych stwierdziło, że jest to bardzo powszechny problem, z kolei 36,54% uznało, że są to nieliczne przypadki. Co więcej, problem odnotowany został także w odpowiedziach respondentów potwierdzających znajomość w swoim otoczeniu osób nadużywających alkoholu, ponad 71,00% z nich przyznało, że zna takie osoby.

Wykres 13. Czy zna Pani/Pan w swoim środowisku osoby nadużywające alkohol?

Jak wskazują wyniki pozyskane w trakcie badania, 59,62% respondentów spożywa alkohol okazjonalnie, a najczęściej spożywanym napojem jest piwo, a w dalszej kolejności wino i drinki. 32,69% respondentów zadeklarowało abstynencję, natomiast pozostali ankietowani przyznali się do spożywania alkoholu raz w miesiącu lub częściej.

Wykres 14. Jak często spożywa Pani/Pan napoje alkoholowe?

Ponad 42,31% ankietowanych potwierdziło, że kilka razy spotkało się ze zjawiskiem nietrzeźwości wśród kierowców. Nieco niepokojącym jest, iż ponad 23,00% badanych było świadkami spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży. Mieszkańcy zwrócili również uwagę na nasilenie zjawiska spożywania alkoholu przez osoby nieletnie. 19,23% badanych przyznało, że spotkało się z przypadkami sprzedaży alkoholu osobom nieletnim. Uwagę zwraca wynik wskazujący, iż tylko 36,54% respondentów zna instytucje działające na terenie gminy, które pomagają osobom uzależnionym, a wśród nich wskazują Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Poradnię Uzależnień. Pozostałe 63,46% badanych przyznało się do braku wiedzy w tym zakresie.

Problem spożywania napojów alkoholowych przez młode osoby potwierdzają także wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych oraz z terenu gminy Świdnica.

Z pozyskanych danych wynika, iż 14,77% uczniów klas piątych i szóstych oraz 29,52% uczniów klas siódmych i ósmych miało już kontakt z alkoholem. Niepokojącym jest również fakt, iż obniża się wiek inicjacji alkoholowej, która według deklaracji badanych uczniów najczęściej przypada na wiek 12 lat. Pierwszym kontaktem z alkoholem sprzyja zazwyczaj okres wakacyjny, a młode osoby najczęściej sięgają po alkohol dla towarzystwa. Wielu uczniów biorących udział w badaniu zadeklarowało, że zna osoby niepełnoletnie mające do czynienia z substancjami psychoaktywnymi. Pozyskane w trakcie badania dane wskazują, iż takie znajomości zazwyczaj poszerzają się wraz z wiekiem badanych.

Problem alkoholizmu potwierdzają także odpowiedzi uczestniczących w badaniu sprzedawców napojów alkoholowych. 85,00% badanych przyznało, że spotyka się z próbami zakupu alkoholu przez osoby nietrzeźwe. 15,00% przyznało również, iż kilka razy w miesiącu zdarzają przypadki spożywania alkoholu w pobliżu sklepu. Badani deklaruowali najczęściej, że próby zakupu alkoholu przez osoby młode zdarzają się raczej rzadko.

Pozytywnym jest, że w przypadku wątpliwości co do pełnoletności klienta, wszyscy sprzedawcy proszą o okazanie dokumentu potwierdzającego wiek, gdyż mają świadomość jakie kary grożą sprzedawcy za sprzedaż alkoholu osobie niepełnoletniej. Pozytywnym jest również, iż 60,00% ankietowanych wie na czym polega zakaz reklamowania napojów alkoholowych w punktach sprzedaży, wynikający z art.13¹ Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Akcentowany przez respondentów problem alkoholizmu wskazuje zatem jednoznacznie na priorytetowy kierunek działań, jaki powinien podejmować samorząd w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Wobec powyższego, zasadne jest podejmowanie działań w celu eliminowania potencjalnych zagrożeń związanych z nadużywaniem alkoholu na terenie gminy. Konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym, szkoleniowym, informacyjnym, a także promującym różne formy zdrowego stylu życia.

Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

Kluczową rolę w rozwiązywaniu problemów alkoholowych na szczeblu gminnym odgrywa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, powołana Zarządzeniem nr 11/2007 Wójta Gminy Świdnica z dnia 18 stycznia 2007 r.

Zadania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych realizowane są w oparciu o corocznie uchwalany Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii, który określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki uzależnienia oraz zapobiegania szkód społecznych i indywidualnych wynikających z nadużywania alkoholu.

Zadania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych obejmują:

- Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych oraz współuzależnionych od alkoholu (dokonywanie analizy w tym zakresie)
- Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie (m.in. przyjmowanie wniosków o zastosowanie leczenia lub terapię; zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego, kierowanie na badania; kierowanie osób uzależnionych lub współuzależnionych do specjalistów i instytucji świadczących usługi specjalistyczne; inicjowanie i organizacja szkoleń, debat i konferencji w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych).
- Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych (m.in. inicjowanie działań na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży; inicjowanie i prowadzenie kampanii informacyjnych skierowanych do społeczności lokalnej; podejmowanie działalności o charakterze edukacyjnym ze

szczególnym naciskiem na promocję zdrowego stylu życia kierowanych do dzieci i młodzieży; realizacja pozalekcyjnych programów sportowych, opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych)

- Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych (m.in. organizacja i współorganizacja szkoleń, debat, konferencji i imprez profilaktycznych; prowadzenie działań o charakterze interdyscyplinarnym w zakresie przeciwdziałania i usuwania skutków problemów uzależnień).
- Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego (m.in. prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych, prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych pod kątem zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż alkoholu).

Ze statystyk prowadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Świdnica wynika, że alkohol i uzależnienie od środków psychoaktywnych stanowi główną przyczynę wszczęcia procedury „Niebieskiej Karty”. Odbywa się to wskutek działań interwencyjnych Policji.

Tabela 15. Procedura „Niebieskie Karty” z powodu uzależnień

Procedura „Niebieskie Karty”	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba rodzin objętych procedurą NK ogółem, w tym:	25	27	61	48	48	27
z powodu uzależnień (alkohol i/lub środki odurzające, psychoaktywne)	22	24	55	41	46	21
w wyniku interwencji Policji	20	22	56	45	44	27

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Świdnicy

O skali zjawiska świadczą także statystyki prowadzone przez terapeutę z Punktu Konsultacyjnego dla Osób Uzależnionych i Współuzależnionych. Spadek liczby osób korzystających z pomocy Punktu może wynikać z tego, że wiele osób uzależnionych i współuzależnionych skorzystało z ofert terapeutycznych innych podmiotów, głównie Ośrodka

Interwencji Kryzysowej w Świdnicy lub podejmowało dobrowolną terapię w Zamkniętych Zakładach Lecznictwa Odwykowego.²⁰

Tabela 16. Liczba osób korzystających z pomocy Punktu Konsultacyjnego dla Osób Uzależnionych i Współuzależnionych

Działalność Punktu Konsultacyjnego	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba osób, które skorzystały z pomocy Punktu Konsultacyjnego	122	93	82	76	82	75

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GKRPA w Świdnicy

Dane z działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2017-2019 wskazują, iż na przestrzeni trzech ostatnich lat wzrosła liczba wniosków o leczenie odwykowe, co może świadczyć o nasileniu problemu nadużywania alkoholu wśród mieszkańców gminy.

Tabela 17. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2017-2019

Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	2017	2018	2019
Liczba odbytych posiedzeń stacjonarnych i wyjazdowych	18	20	18
Liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych	5	1	21
Liczba wniosków o leczenie odwykowe (liczba osób z którymi przeprowadzono rozmowy motywujące do leczenia)	19	15	31
Liczba spraw skierowanych do sądu w sprawie wydania postanowienia dotyczącego poddania się leczeniu odwykowemu	8	5	5
Liczba postanowień w sprawie wydania opinii na sprzedaż napojów alkoholowych	18	6	12
Liczba szkoleń, w których uczestniczyli członkowie komisji	1	2	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GKRPA w Świdnicy

²⁰ Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2020 dla Gminy Świdnica, dostęp on-line: <http://bip.gmina.swidnica.pl/component/attachments/download/7034>

Tabela 18. Działalność profilaktyczna

Działalność profilaktyczna	
Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży	
2017 rok	1. „Zimowisko w posiadłościach lubachowskich” – 30 uczniów, 2 nauczycieli 2. „AsertywNIE używkom” – 211 dzieci – 12 nauczycieli
2018 rok	1. „Zimowisko w posiadłościach lubachowskich” – 30 uczniów, 2 nauczycieli 2. „Przyjemne z pożytecznym” – 30 uczniów, 2 nauczycieli 3. „AsertywNIE używkom” – 80 dzieci – 5 nauczycieli 4. Spektakl profilaktyczny „Dopalacze. Siedem stopni donikąd” w ramach projektu „WEŻ NIE BIERZ” – 239 uczniów, 15 nauczycieli
2019 rok	1. „Przyjemne z pożytecznym” – 30 uczniów, 2 nauczycieli 2. Warsztaty profilaktyczne dla uczniów, kadry pedagogicznej i rodziców „Zagrożenia we współczesnym świecie – nie daj się złapać w sieć” – dzieci i młodzież szkolna 412, nauczyciele – 120, rodzice – 700 3. Stawiamy na aktywność – rodzinne wyjścia na basen – dzieci – 20, rodzice i dziadkowie - 30
Inne działania – kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych	
2017 rok	1. Obóz w Niesulicach "Strefa Przygody" – 27 dzieci 2. Półkolonia "Miasto Dzieci" – 90 dzieci
2018 rok	1. Obóz w Niesulicach "Strefa Przygody" – 27 dzieci 2. Półkolonia "Miasto Dzieci" – 90 dzieci
2019 rok	1. Obóz w Niesulicach "Strefa Przygody" – 27 dzieci 2. Półkolonia "Miasto Dzieci" – 90 dzieci

Powyżej przedstawione dane wskazują, że na terenie gminy Świdnica realizowany jest szereg działań w obszarze profilaktyki uzależnień, ze szczególnym uwzględnieniem działalności profilaktycznej wśród dzieci szkolnych i młodzieży. Strategia obejmuje przede wszystkim realizację programów profilaktycznych w szkołach, a także organizowanie różnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci tj. obozów, półkolonii, zimowisk, zajęć na basenie. Organizowane są również szkolenia i warsztaty profilaktyczne dla kadry pedagogicznej, rodziców, a także inne spotkania angażujące do uczestnictwa społeczność lokalną oraz promujące zdrowy i aktywny tryb życia.

Narkomania

„Narkomania staje się coraz bardziej powszechnym zjawiskiem w Polsce. Aż co piąty nastolatek spróbował marihuany, co dziesiąty – amfetaminy, natomiast co piętnasty próbował heroiny. Zjawisko narkomanii jest coraz bardziej wszechobecne. Obowiązujące w Rzeczypospolitej normy prawne nakładają wiele sankcji karnych na osoby powiązane ze środowiskiem narkomanii: na dealerów narkotyków, osoby, które je przetwarzają, wytwarzają, czerpią zyski ze sprzedaży lub są ich posiadaczami. Normy te są często interpretowane jako jedne z najbardziej restrykcyjnych w porównaniu z innymi państwami Europy. Zjawisko narkomanii to jeden z najpoważniejszych problemów społecznych, a także chorób XXI wieku. Osób zarażonych wciąż przybywa i są to w głównej mierze osoby młode.”²¹

Dane pozyskane w trakcie diagnozy zagrożeń społecznych wskazują, iż problem narkomanii jest zauważalny na terenie gminy Świdnica natomiast są to najczęściej sporadyczne przypadki. Zdecydowana większość respondentów biorących udział w badaniu nie zna osób zażywających narkotyki, jak również miejsc, w których można dokonać zakupu tego rodzaju substancji psychoaktywnych. Do zażywania narkotyków bądź innych substancji odurzających przyznało się 5,77% respondentów, przy czym wszyscy zadeklarowali, że był to jednorazowy kontakt. Co ciekawe, w grupie badanych, którzy potwierdzili kontakt z narkotykami znalazły się same kobiety.

W trakcie badania ankietowego przeprowadzonego wśród uczniów pojawiły się deklaracje potwierdzające znajomość w swoim środowisku osób niepełnoletnich zażywających narkotyki. Do posiadania tego typu znajomości przyznało się 7,39% uczniów klas piątych i szóstych oraz 11,45% uczniów klas siódmych i ósmych. Zdecydowana większość uczniów nie miała dotychczas kontaktu z narkotykami. Do zażywania tego typu substancji psychoaktywnych przyznało się 3,61% uczniów klas siódmych i ósmych.

---

²¹ Instytut Zdrowia Publicznego, Wydział Lekarski i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, *Praca zbiorowa Zdrowie i jego uwarunkowania. Problem narkomanii i narkotyków w Polsce. Rozmiar trendy i zjawiska*, Lublin 2017, http://www.neurocentrum.pl/dcten/wp-content/uploads/novak-starz_g3p1.pdf

Problemy osób starszych, niepełnosprawność i długotrwała choroba

Dane demograficzne wskazują wyraźnie na problem starzenia się społeczeństwa na terenie gminy Świdnica. Jak wiadomo osoby starsze są bardziej narażone na choroby, co często prowadzi także do niepełnosprawności. Starość wiąże się z niższą aktywnością i sprawnością fizyczną, a w konsekwencji często z marginalizacją osób starszych jako zbiorowości. W związku z migracją ludzi młodych wzrasta ilość osób starszych, samotnie mieszkających, które często wymagają opieki. Na terenie gminy zauważalny jest problem zapewnienia opieki, który z biegiem lat może narastać.

Tabela 19. Podział mieszkańców ze względu na wiek

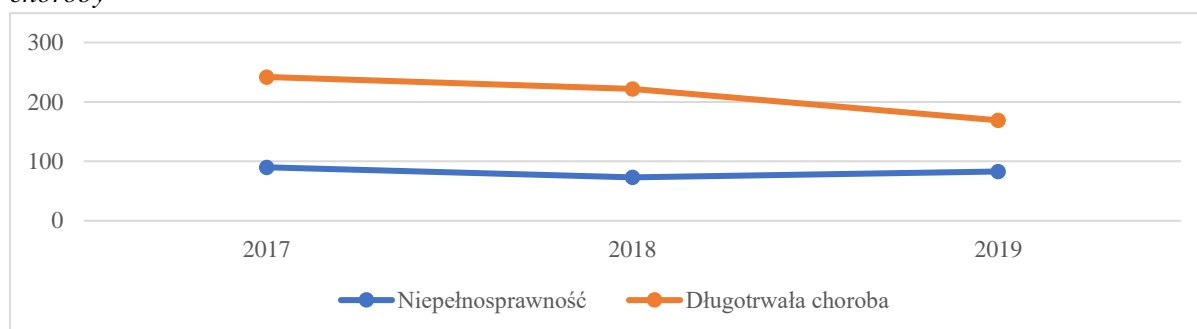
Liczba mieszkańców	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem, w tym:	17 038	17 140	17 131	17 155	17 311
Osoby w wieku 0-17 lat	3 267	3 237	3 195	3 211	3 258
Osoby w wieku 18-59 lat	10 343	10 329	10 230	10 123	10 112
Osoby w wieku 60 lat i więcej	3 428	3 574	3 706	3 821	3 941

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba to przesłanki do udzielania pomocy przez Ośrodek Pomocy Społecznej, uprawniające między innymi do zasiłku okresowego, usług opiekuńczych, zasiłku pielęgnacyjnego czy świadczenia pielęgnacyjnego.

Zgodnie z danymi GOPS w Świdnicy, liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności na przestrzeni ostatnich lat utrzymuje się na zbliżonym poziomie, natomiast liczba odbiorców pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby zmalała.

Wykres 15. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS z tytułu niepełnosprawności lub długotrwałej choroby

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Świdnicy

Ze świadczeń pomocy społecznej coraz częściej korzystają osoby w wieku senioralnym, wymagające opieki z powodu choroby lub niepełnosprawności, niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu. Wzrastają zatem wydatki na domy pomocy społecznej oraz usługi opiekuńcze.

W roku 2019, w ramach pomocy społecznej zrealizowano działania związane z utworzeniem Klubu „ABC Seniora” w Bystrzycy Dolnej mającego na celu promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia wśród seniorów. Zgodnie z rządową dotacją w Klubie zagwarantowane są miejsca dla 30 seniorów.

Ponadto, w zakresie realizacji priorytetu obejmującego zapewnienie godnego życia osobom starszym i niepełnosprawnym podejmowane były takie działania jak:

- realizacja programów profilaktycznych promujących zdrowy, aktywny tryb życia np. „Bądź swoim przyjacielem”,
- zapewnianie usług opiekuńczych w ramach świadczeń z pomocy społecznej w miejscu zamieszkania dla osób starszych, samotnych, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować,
- cykliczne spotkania integracyjne dla seniorów na świetlicach wiejskich połączone z zajęciami sportowo-rekreacyjnymi, popularyzujące zdrowy tryb życia i odżywiania, jak również spotkania z dzielnicowymi mające na celu poprawę bezpieczeństwa i przeciwdziałanie przemocy,
- zajęcia w utworzonym Klubie „ABC SENIORA”,
- promowanie idei zdrowego i aktywnego starzenia się, współdziałanie samorządów powiatu świdnickiego i dzierzoniowskiego oraz podejmowanie działań na rzecz seniorów w ramach Regionalnej Koalicji na Rzecz Zdrowego Starzenia Sie.²²

---

²² Raport o stanie gminy Świdnica 2019, dostęp on-line: <http://bip.gmina.swidnica.pl/start/raport-o-stanie-gminy-swidnica>

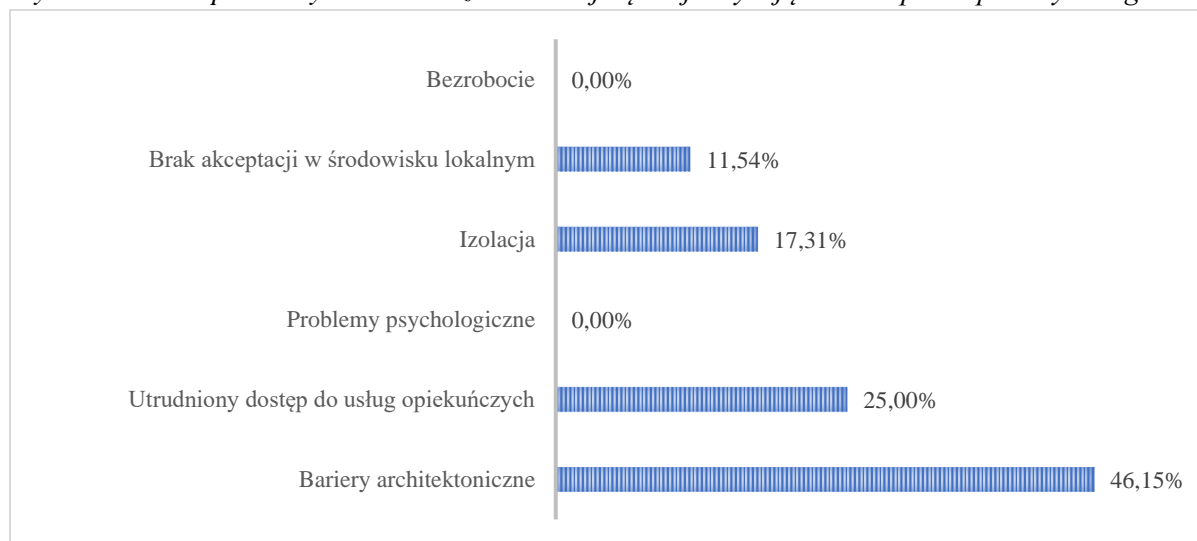

Pracownicy socjalni uczestniczący w badaniu ankietowym wymienili kilka problemów odnoszących się do osób niepełnosprawnych, które dostrzegają w trakcie swojej pracy. Wskazano na niedostosowaną infrastrukturę i bariery architektoniczne oraz wykluczenie społeczne. Zauważalnym problemem jest również brak miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, problemy komunikacyjne (brak transportu) oraz ograniczony dostęp do instytucji kulturalnych. 40,00% respondentów stwierdziło, że oferta gminy skierowana do osób niepełnosprawnych, w zakresie opieki, pomocy, wsparcia czy usług opiekuńczych jest raczej wystarczająca. 40,00% ankietowanych było przeciwnego zdania, natomiast pozostałe 20,00% nie potrafiło jednoznacznie ocenić oferty gminy w tym zakresie.

Z kolei wśród problemów dotyczących osób starszych pracownicy socjalni wymieniali najczęściej samotność, brak zainteresowania i pomocy ze strony rodziny, utrudniony dostęp do komunikacji (brak transportu), ograniczony dostęp do ośrodków zdrowia i instytucji kulturalnych. 40,00% respondentów przyznało, że oferta gminy w zakresie opieki, pomocy, wsparcia i usług opiekuńczych dla osób starszych jest wystarczająca. 20,00% wyraziło zdanie przeciwne, natomiast pozostałe 40,00% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi.

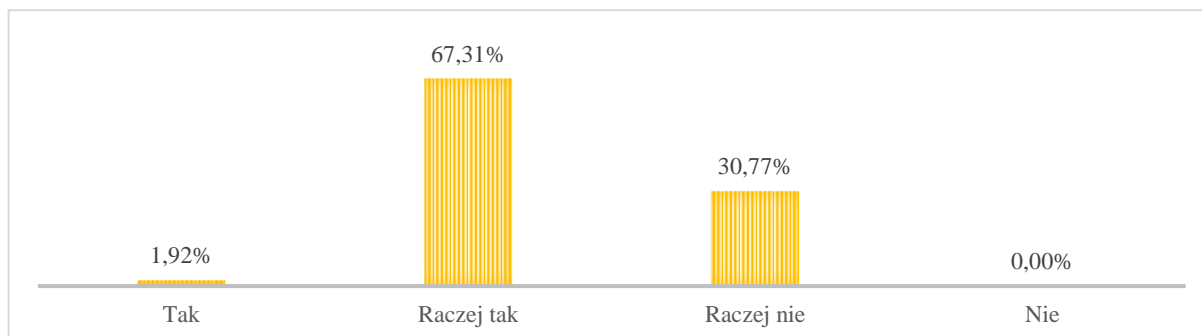
W trakcie badania ankietowego przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców gminy Świdnica wskazano kilka problemów, które ich zdaniem najbardziej dotyczą osoby z niepełnosprawnościami. Większość badanych wskazała na bariery architektoniczne, a kolejno na utrudniony dostęp do usług opiekuńczych oraz izolację. Zwrócono również uwagę na brak akceptacji w środowisku lokalnym.

Wykres 16. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób niepełnosprawnych w gminie?

Ponadto zdecydowana większość respondentów tj. 67,31% przyznała, że działania podejmowane na terenie gminy Świdnica raczej uwzględniają potrzeby osób z niepełnosprawnościami. Z kolei 30,77% badanych było przeciwnego zdania.

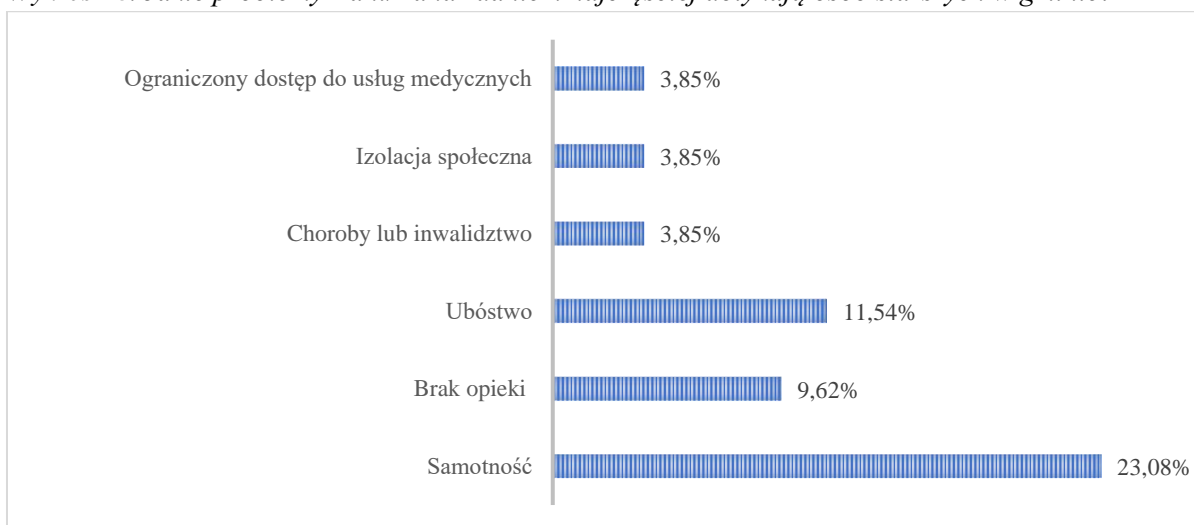
Wykres 17. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób z niepełnosprawnościami?

Wśród działań mających na celu poprawę sytuacji osób niepełnosprawnych w gminie ankietowani mieszkańcy wymieniali najczęściej likwidację barier architektonicznych, zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych oraz opiekuńczych, organizację spotkań integracyjnych oraz poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego, dofinansowanie zakupu sprzętu medycznego (np. wózków elektrycznych).

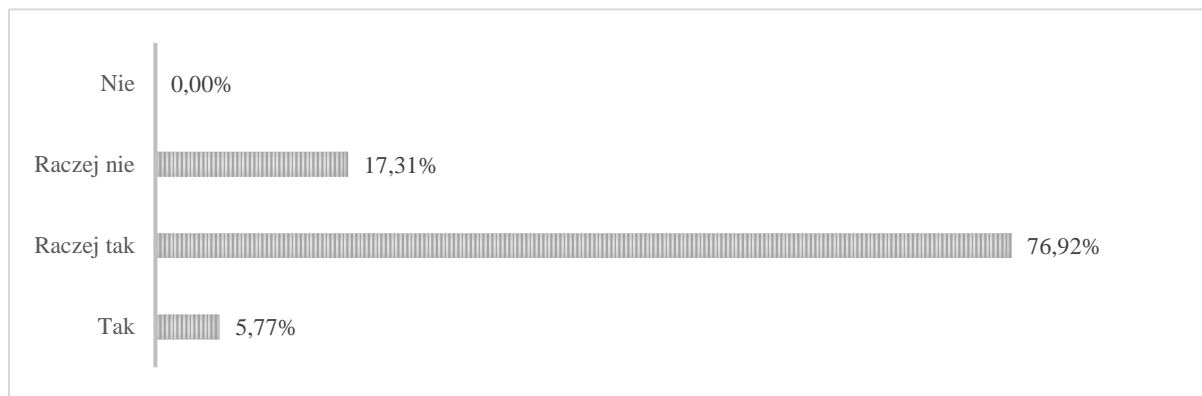
W trakcie ankietyzacji poruszono także problematykę dotyczącą osób starszych. Wśród kluczowych problemów dotyczących seniorów respondenci wskazywali najczęściej samotność, ubóstwo oraz brak opieki i zainteresowania ze strony rodziny.

Wykres 18. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób starszych w gminie?

82,69% ankietowanych przyznało, że działania podejmowane na terenie gminy Świdnica raczej uwzględniają potrzeby osób starszych. 17,31% badanych wyraziło natomiast zdanie przeciwne.

Wykres 19. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?

Respondenci wymienili szereg działań, które ich zdaniem poprawiłyby sytuację osób starszych. Większość wskazała na zasadność organizacji zajęć integracyjnych, warsztatów terapii zajęciowej, utworzenie klubu seniora. Istotnym jest również zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych, świadczeń medycznych oraz pomoc finansowa (np. dofinansowanie zakupu leków, ogrzewania, dopłaty do biletów autobusowych).

Ubóstwo

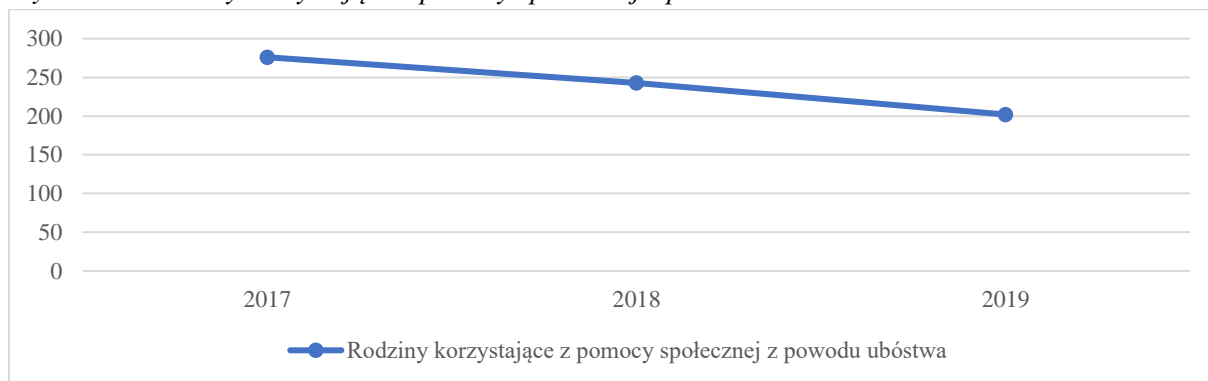
Ubóstwo jest jednym z najważniejszych i najbardziej złożonych problemów społecznych. Jest też ściśle powiązany z zagadnieniami marginalizacji i wykluczenia społecznego. Ubóstwo gospodarstw domowych w sposób szczególny uderza w wychowujące się w nich dzieci, ponieważ ogranicza i zagraża ich prawidłowemu rozwojowi i socjalizacji. Ubóstwo staje się poważnym problemem społecznym wtedy, gdy dotyczy znacznej części społeczeństwa. Skutki biedy nie rozciągają się jedynie na jednostki nią doświadczone, ale również - zwłaszcza w sytuacji jej trwałości i pokaźnego zasięgu - na resztę społeczeństwa, w tym również na tę dobrze sytuowaną pod względem materialnym. Rodzi ona bowiem wiele niekorzystnych zjawisk, począwszy od degradacji biologicznej i społecznej ubogich oraz ich rodzin, a skończywszy na zachowaniach patologicznych takich jak np. alkoholizm, narkomania oraz przestępczość.

Ustawa o pomocy społecznej nie zawiera w swojej treści wyjaśnienia pojęcia ubóstwa. Wywnioskować można z niej, że ubóstwem jest posiadanie dochodu uprawniającego do otrzymania pomocy społecznej, a zatem każda rodzina, w której dochód na osobę nie przekracza określonego kryterium dochodowego oraz każda osoba samotnie gospodarująca, której dochód nie przekracza określonego kryterium dochodowego, żyją w ubóstwie.

Aby jednak uzyskać pomoc społeczną, oprócz ubóstwa w sytuacji życiowej wnioskodawcy musi wystąpić również co najmniej jedna z następujących okoliczności: sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, trudność w integracji cudzoziemców, trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, alkoholizm lub narkomania, zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa, klęska żywiołowa lub ekologiczna lub inne okoliczności.

Zgodnie z danymi GOPS w Świdnicy, na przestrzeni lat 2016-2019 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa zdecydowanie zmalała.

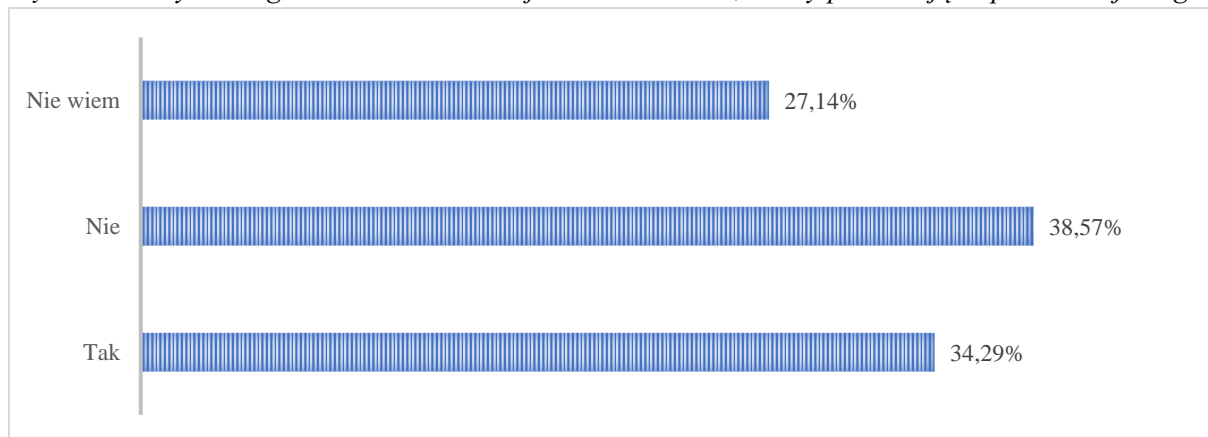
Wykres 20. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu ubóstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Świdnicy

Uczestniczący w badaniu ankietowym nauczyciele szkół z terenu gminy Świdnica zostali zapytani, czy w szkole jest wielu uczniów, którzy potrzebują wsparcia socjalnego (np. w formie dopłat do posiłków lub dopłat wycieczek szkolnych). Ponad 34,00% respondentów udzieliło odpowiedzi twierdzącej, a kolejne 38,57% zaprzeczyło. Pozostałe 27,14% przyznało, że nie posiada wiedzy na ten temat.

Wykres 21. Czy według Pani/Pana w szkole jest dużo uczniów, którzy potrzebują wsparcia socjalnego?

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

W prawidłowo funkcjonującej rodzinie dziecko poznaje właściwe wartości i przygotowuje się do pełnienia ról społecznych. Niestety w dzisiejszych trudnych czasach rodzina narażona jest na szereg negatywnych zjawisk, które wpływają w większym lub mniejszym stopniu na jej dezorganizację. Wzrastające bezrobocie, wzrost bezdomności, zakresu ubóstwa społecznego oraz patologii społecznej stwarza zagrożenie dla funkcjonalności rodziny. Co za tym idzie, dysfunkcyjny dom rodzinny stanowi źródło frustracji, co w konsekwencji może zaburzać jego rozwój biopsychiczny i społeczny. Dysfunkcyjność w tym aspekcie może obejmować niepowodzenia w realizacji zadań wychowawczych, kryzys małżeński oraz niepowodzenia związane z niezaspokajaniem potrzeb dziecka.²³

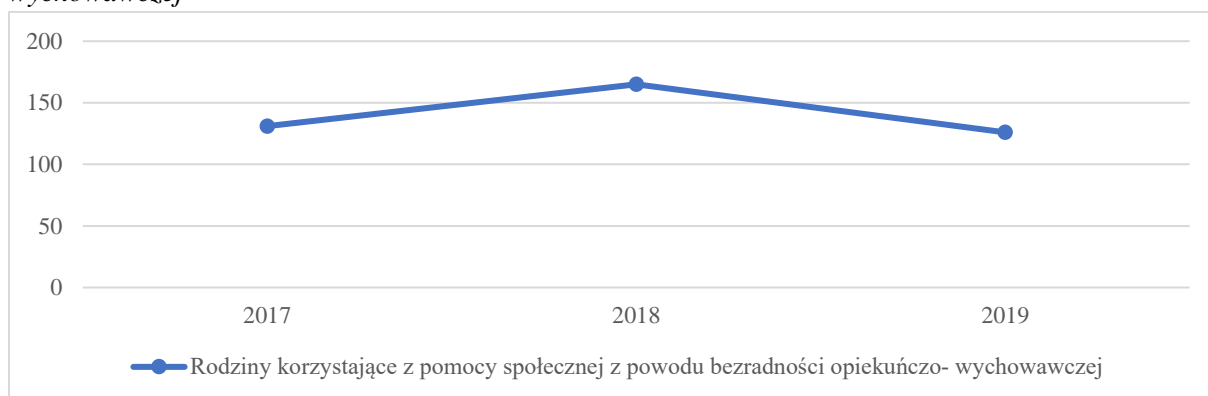
Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki, gdyż z racji wieku nie jest ono w stanie samodzielnie sobie jej zapewnić oraz jego wychowanie w celu przygotowania dziecka do życia w społeczeństwie. Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania, przepisy Ustawy o pomocy społecznej wskazują zwłaszcza na rodziny niepełne i wielodzietne. Bezradność występować może także w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Analizując szczegółowe dane GOPS w Świdnicy z trzech ostatnich lat można zauważyć, iż liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności wychowawczej w roku 2019 była najniższa.

---

²³ Miśkiewicz. M, *Problemy współczesnej rodziny w dobie promowania wartości prorodzinnych*, Łódź 2013

Wykres 22. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Świdnicy

Odpowiedzi pozyskane w trakcie ankietyzacji przeprowadzonej wśród pracowników socjalnych wskazują, iż przyczyną bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych jest najczęściej niepełna rodzina, a kolejno niski poziom umiejętności wychowawczych i problem uzależnień.

Przemoc w rodzinie

Pojęcie przemocy w rodzinie jest bardzo obszerne i obejmuje wiele płaszczyzn. Jedną z definicji przemocy podaje Ustawa z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, gdzie przemoc w rodzinie należy rozumieć jako: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny [*], w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.²⁴

Ponadto, przemoc w rodzinie występuje w różnych formach i przybiera różną postać. Najczęściej, kiedy mówimy o przemoc w rodzinie wyróżniamy jej dwa rodzaje jak:

- przemoc czynną - kiedy to gniew, złość agresora skierowana jest wprost na ofiarę i podejmuje on przy tym działania krzywdzące fizycznie, psychicznie czy seksualnie.
- przemoc bierną - gdzie dochodzi do różnego rodzaju zaniedbań (psychicznych, ekonomicznych, fizycznych czy seksualnych).

Do najczęstszych form przemocy w rodzinie zalicza się:

- przemoc fizyczną, czyli każde zachowanie, którego celem jest zadanie bólu fizycznego, uszkodzenie ciała, pogorszenie zdrowia lub pozbawianie życia ofiary.
- przemoc seksualną, czyli każde zachowanie mające na celu zmuszenie ofiary do podjęcia współżycia lub niechcianych zachowań seksualnych bądź zdeprecjonowanie jej seksualności.
- przemoc psychiczną, czyli każde zachowanie, którego celem jest zmniejszenie poczucia własnej wartości, wzbudzenie w ofierze strachu oraz pozbawianie jej poczucia bezpieczeństwa i kontroli nad własnym życiem.
- przemoc ekonomiczną, czyli każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy.²⁵

---

²⁴ <http://www.niebieskalinia.pl/edukacja/podstawowe-informacje-o-przemocy/definicje/4114-przemoc-w-rodzinie-definicja-ustawowa> * Ustawa jako członka rodziny definiuje "osobę najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.), a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą"

²⁵ Chańska W., Kępka A., Kuczyńska S., Nowakowska U., *Przemoc w rodzinie a wymiar sprawiedliwości*, Fundacja Centrum Praw Kobiet, Warszawa 2005

Zasoby instytucjonalne działające na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świdnicy realizując zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w różnych jej formach stale współpracuje z Policją, Sądem, kuratorem sądowym, pedagogami wszystkich placówek szkolnych, innymi instytucjami oraz Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Współpraca dotyczy poradnictwa, interwencji i wzajemnego wsparcia oraz uzupełnienia podejmowanych działań, a także bieżącego monitorowania problemu w środowiskach przez pracowników socjalnych.

W gminie Świdnica działa Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w skład którego wchodzi m.in. przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, kuratorzy sądowi, przedstawiciele oświaty, służby zdrowia, Policji, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz organizacji pozarządowych (np. psychologów).

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w gminie Świdnica

W związku z nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w październiku 2011 r. zarządzeniem Wójta Gminy Świdnica został powołany Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Świdnica.

W skład zespołu weszli, zgodnie z zapisami ustawowymi przedstawiciele: pomocy społecznej – 3 osoby, 2 kuratorów zawodowych, 2 przedstawicieli oświaty, 2 osoby z służby zdrowia, 1 przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, 1 przedstawiciel Komendy Powiatowej Policji w Świdnicy i 2 przedstawiciele organizacji pozarządowych – głównie są to psychologów. Zespół oprócz swoich zadań ustawowych zajmuje się problemami osób, które założyły „Niebieską Kartę” w związku doznawaniem przemocy domowej. Niebieską Kartę można głównie założyć u przedstawiciela Policji, a także u dzielnicowego pełniącego swój dyżur w każdy wtorek w Urzędzie Gminy, lub na Komendzie Powiatowej Policji. Niebieska Karta w swoim założeniu ma chronić ofiarę przemocy domowej, wspierać ją działaniami pomocowymi, psychologa, prawnika, lekarza a także jeżeli zachodzi potrzeba izolować od sprawcy. Powinna zabezpieczać dobro małoletnich dzieci i monitorować każdą rodzinę tego wymagającą.²⁶

---

²⁶ <http://www.gmina.swidnica.pl/content/view/2405/15/>

Analizując dane przekazane przez OPS w Świdnicy można zauważyć, iż na przestrzeni trzech ostatnich lat o blisko połowę zmalała liczba formularzy w ramach procedury „Niebieskie Karty”, w tym również procedur wszczynanych z powodu spożywania alkoholu i/lub środków psychoaktywnych.

Tabela 20. Procedura „Niebieskie Karty”

Dane dotyczące Procedury „Niebieskie Karty”	2017	2018	2019
Liczba procedur „Niebieskie Karty -A” wszczętych w roku bazowym ogółem; w tym:	48	27	25
Procedura NK wszczęta przez Komendę Powiatową Policji w Świdnicy	46	27	22
Procedura NK wszczęta przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świdnicy	1	0	3
Procedura NK wszczęte przez Służbę Zdrowia	0	0	0
Procedura NK wszczęta przez Oświatę (Szkoła Podstawowa w Lutomi)	1	0	0
Procedura NK wszczęta przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Świdnicy	0	0	0
Liczba przekazanych formularzy „Niebieskie Karty” – część B	48	27	25
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskie Karty – C” (z ofiarą przemocy)	24	11	6
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskie Karty – D” (ze sprawcą przemocy)	28	19	6
Liczba zakończonych procedur NK - w związku z ustaniem przemocy, uzasadnionym przypuszczeniem o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy	44 <i>(głównie procedury wszczęte w latach wcześniejszych)</i>	34 <i>(głównie procedury wszczęte w latach wcześniejszych)</i>	23 <i>(głównie procedury wszczęte w latach wcześniejszych)</i>
Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	5	4	5
Liczba grup roboczych powołanych w celu rozwiązania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie	48	27	25
Liczba posiedzeń grup roboczych	117	104	56
Liczba kolejnych „Niebieskich Kart – A” zakładanych w toku prowadzonej procedury	10	3	3

Liczba rodzin, w których ponownie wszczęto procedurę (po uprzednio zakończonej)	3	4	4
Liczba procedur NK wszczętych z powodu spożycia alkoholu i/lub środków psychoaktywnych	44	21	22
Liczba procedur „Niebieskie Karty” prowadzonych w rodzinach z dziećmi	26	8	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Zdecydowanie spadła liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, w szczególności w przypadku mężczyzn oraz dzieci.

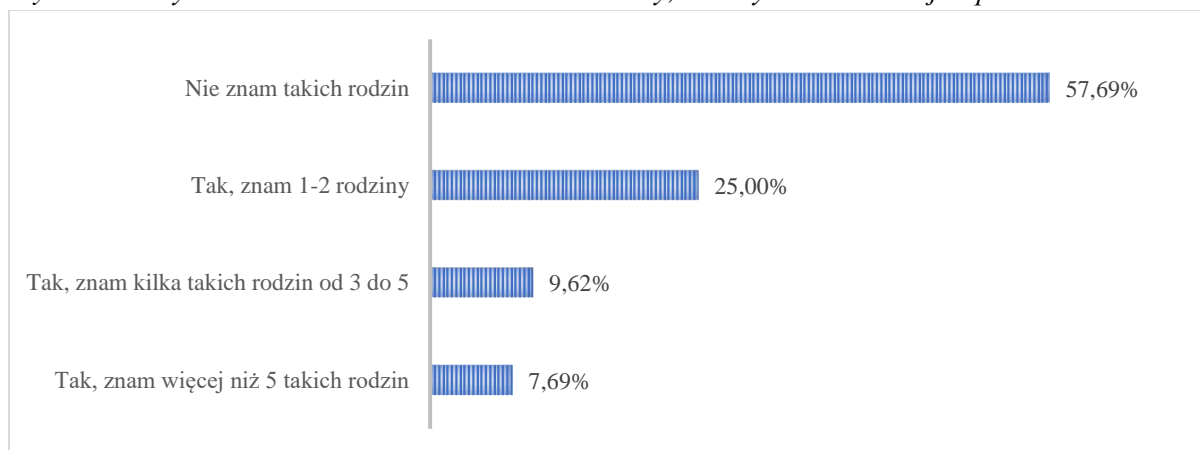
Tabela 21. Osoby doświadczające i stosujące przemoc

Przemoc w rodzinie	2017	2018	2019
Liczba osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie ogółem, w tym:	177	67	37
Kobiety	67	39	28
Mężczyźni	64	7	3
Nieletni (dzieci)	46	21	6
Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie ogółem, w tym:	48	27	25
Kobiety	3	3	2
Mężczyźni	44	24	23
Nieletni	1	0	0
Liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny z powodu bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie	2	1	2

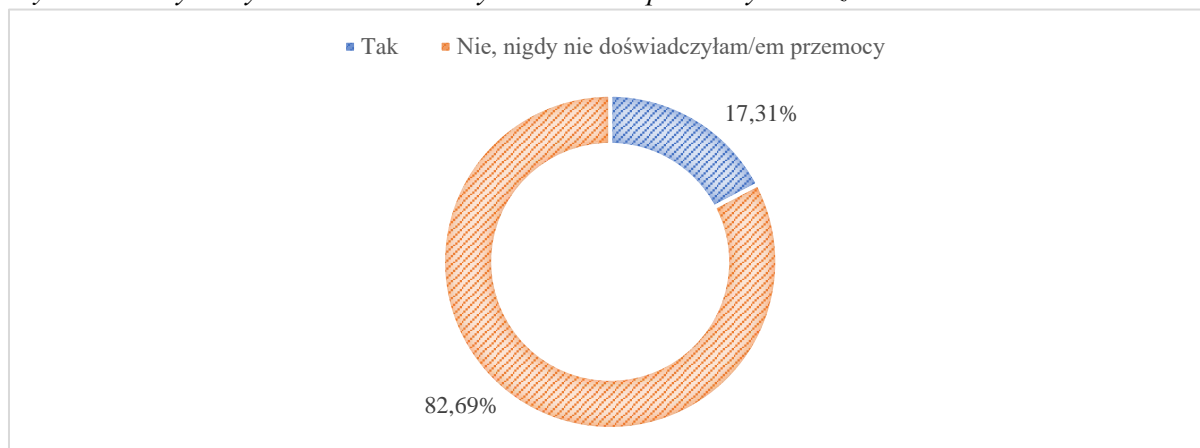
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Jak wynika z diagnozy zagrożeń społecznych, ogółem ponad 42,00% ankietowanych mieszkańców gminy Świdnica z terenu gminy zna rodziny, w których stosowana jest przemoc, a 17,31% osobiście doświadczyło przemocy w rodzinie, gdzie sprawcą był najczęściej mąż lub partner, a w dalszej kolejności rodzice.

Wykres 23. Czy zna Pani/Pan w swoim otoczeniu rodziny, w których stosowana jest przemoc w rodzinie?

Wykres 24. Czy kiedykolwiek doświadczył/a Pan/Pani przemocy w rodzinie?

Ponadto 37,14% uczestniczących w badaniu nauczycieli przyznało, że zna kilku uczniów, którzy mogą doświadczać przemocy w rodzinie, a jeden z ankietowanych stwierdził, że jest wielu takich uczniów.

Poważnym problemem pozostaje także, wciąż obecne w życiu Polaków, zjawisko agresji osób dorosłych wobec dzieci i młodzieży. W dalszym ciągu kary fizyczne stanowią często stosowaną przez rodziców metodę wychowywania dzieci. Dla niektórych osób są one formą „ostatecznego rozwiązania”, po które sięga się w chwili utraty kontroli nad swoimi emocjami. Inni rodzice z kolei stosują kary fizyczne w sposób zaplanowany, wierząc w ich

wychowawczą i rozwojową efektywność. Stosowanie kar fizycznych motywowane jest w tym przypadku dobrem dziecka.²⁷

W związku z powyższym, w trakcie ankietyzacji skierowano część pytań bezpośrednio do rodziców i dotyczyły one stosowanych metod wychowawczych oraz sposobów reagowania na złe zachowanie dziecka. Połowa rodziców uczestniczących w badaniu zadeklarowała, że stara się rozmawiać z dzieckiem na ten temat, a w dalszej kolejności upomina lub ostrzega przed konsekwencjami złego zachowania. Wielu rodziców stosuje także różnego rodzaju zakazy m.in. na korzystanie z urządzeń elektronicznych. Żaden z rodziców nie przyznał się do użycia siły fizycznej w przypadku złego zachowania dziecka.

Następnie zapytano bezpośrednio rodziców czy zdarza im się stosować wobec dzieci kary cielesne. Największy odsetek stanowili respondenci, którzy nigdy nie użyli przemocy fizycznej wobec dzieci. W przypadku rodziców, którzy przyznali się do stosowania tego typu kar przeważały natomiast deklaracje, że zdarza się to rzadko, raz na pół roku. Dwoje rodziców potwierdziło, że zdarza się im użyć siły fizycznej wobec dziecka kilka razy w miesiącu, a jeden przyznał, że nawet codziennie.

Zdecydowana większość rodziców uczniów z terenu gminy Świdnica uważa, że dziecko nie powinno się bać rodziców. Przeciwnie zdanie w tym temacie wyraziło 4,71% badanych.

Gdy zapytano rodziców o to czy stosowanie kar cielesnych wobec dzieci jest dopuszczalne w sytuacji kiedy na to zasłużyły, 7,65% respondentów udzieliło odpowiedzi twierdzącej.

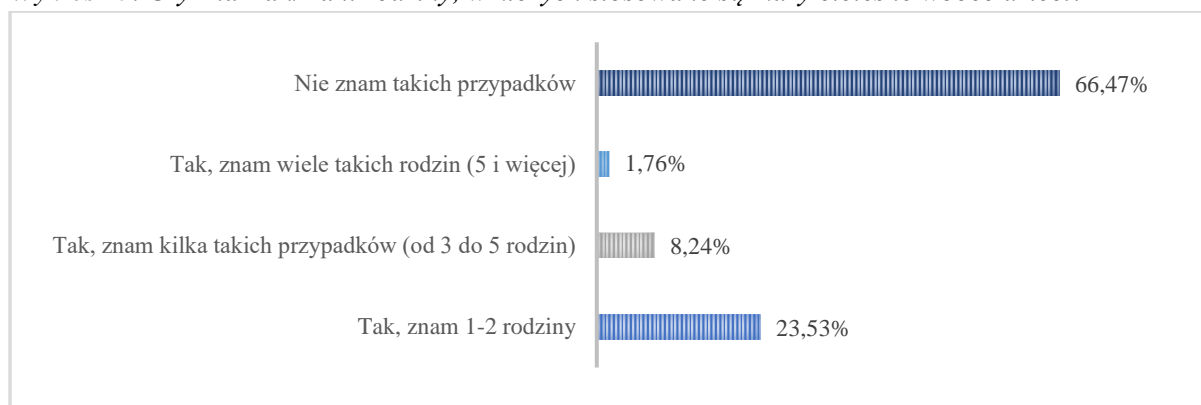
W drodze badania okazało się również, że 68,82% ogółu badanych rodziców jest za ustawowym zakazem stosowania kar cielesnych, natomiast 14,71% wyraziło zdanie przeciwne. Pozostałe 16,47% respondentów nie umiało się określić w tym temacie.

---

²⁷ Halemba. K, Izdebska. A, *Kary fizyczne w wychowaniu dzieci- uwarunkowania i konsekwencje*, *Dziecko krzywdzone* nr 3(28), 2009

Z uzyskanych w trakcie badania danych wynika, iż łącznie 33,53% ankietowanych zna rodziny, w których stosowane są kary cielesne wobec dzieci. 23,53% przyznało, że zna 1-2 takie rodziny; 8,24% zadeklarowało, że w swoim otoczeniu zna 3-5 rodzin dotkniętych problemem przemocy, a 1,76% ankietowanych wskazało na przedział 5 i więcej rodzin.. Pozostałe 66,47% badanych zaprzeczyło posiadaniu takich znajomości.

Wykres 25. Czy zna Pan/Pani rodziny, w których stosowane są kary cielesne wobec dzieci?

Problemy w środowisku szkolnym

Używanie substancji psychoaktywnych

Problem uzależnień wśród młodzieży jest niezwykle trudny. Spożywanie środków psychoaktywnych związane jest z ryzykiem występowania szkód zdrowotnych, a także przyczynia się do nasilania zachowań antyspołecznych, osłabia hamulce społeczne, nasila agresję, powoduje najczęściej absencję szkolną, nieprawidłową realizację obowiązku szkolnego oraz konflikty z rówieśnikami, rodzicami i nauczycielami.

Diagnoza przeprowadzona wśród uczniów szkół podstawowych z terenu gminy Świdnica, wskazuje, iż jest to problem występujący również w środowisku badanych. Jak wynika z deklaracji ankietowanych, odsetek osób, które używały substancji psychoaktywnych dynamicznie wzrasta wraz z ich wiekiem. Wśród uczniów klas piątych i szóstych, 8,43% badanych przyznało się do spożywania alkoholu, a 6,74% do palenia papierosów. W grupie uczniów klas siódmych i ósmych wskaźniki te były już dużo wyższe.

Tabela 22. Używanie substancji psychoaktywnych przez uczniów

Substancje psychoaktywne	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
spożywanie alkoholu	14,77%	29,52%
palenie papierosów	6,82%	25,30%

Ponadto wielu ankietowanych biorących udział w badaniu zadeklarowało, że zna osoby niepełnoletnie mające do czynienia z substancjami psychoaktywnymi.

Tabela 23. Znajomość osób niepełnoletnich zażywających substancje psychoaktywne

Znajomości osób zażywających substancje psychoaktywne	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
spożywanie alkoholu	31,25%	51,20%
palenie papierosów	45,45%	62,65%
zażywanie narkotyków	7,39%	11,45%

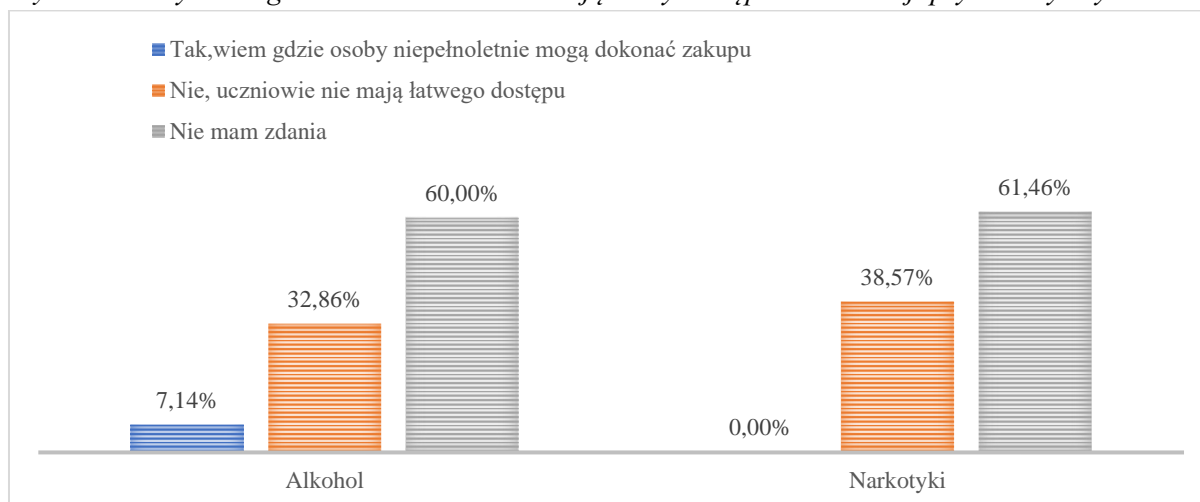
Problem używania środków psychoaktywnych przez uczniów został także poruszony w badaniu ankietowym skierowanym do nauczycieli szkół z terenu gminy Świdnica. Z odpowiedzi badanych wynika, iż problem ten jest dość mocno rozpowszechniony wśród uczniów, szczególnie w przypadku palenia papierosów i spożywania alkoholu.

Tabela 24. Czy według Pani/Pana są w szkole uczniowie, którzy mieli już kontakt z wskazanymi substancjami psychoaktywnymi?

Rodzaj substancji	Alkohol	Papierosy	Narkotyki
Według mnie wielu uczniów miało kontakt z tym rodzajem substancji	11,43%	4,29%	1,43%
W szkole jest kilku uczniów, którzy według mnie mieli kontakt z tym rodzajem substancji	50,00%	54,29%	12,86%
W naszej szkole nie ma uczniów, którzy mieli kontakt z tym rodzajem substancji	38,57%	41,43%	85,71%

Gdy zapytano nauczycieli o dostępność środków psychoaktywnych, większość określiło ją jaką trudną lub nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi. Kilku nauczycieli przyznało natomiast, że wie gdzie osoby niepełnoletnie mogą łatwo zakupić alkohol i najczęściej wskazywali małe wiejskie sklepy spożywcze np. „U Tośka”.

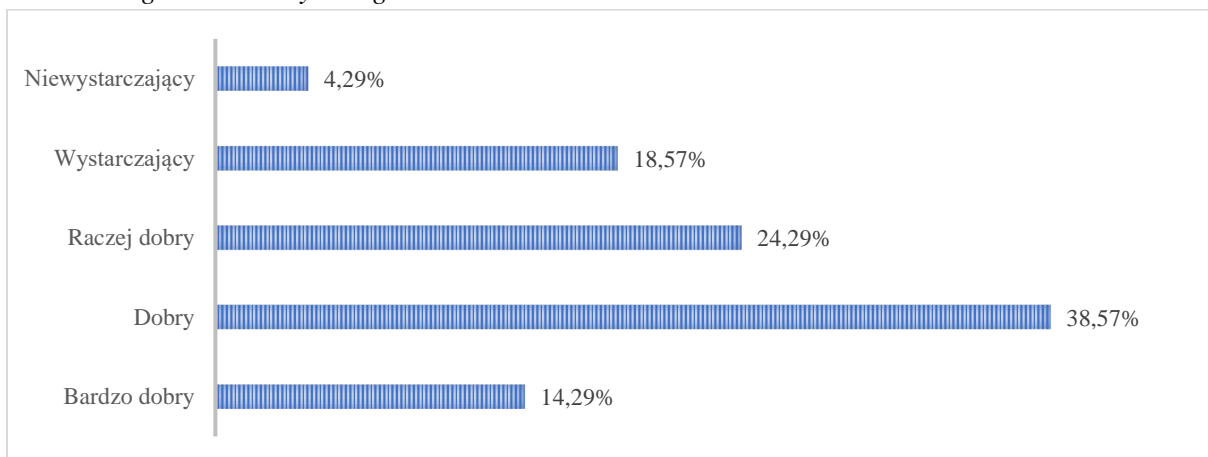
Wykres 26. Czy według Pani/Pana uczniowie mają łatwy dostęp do substancji psychoaktywnych?

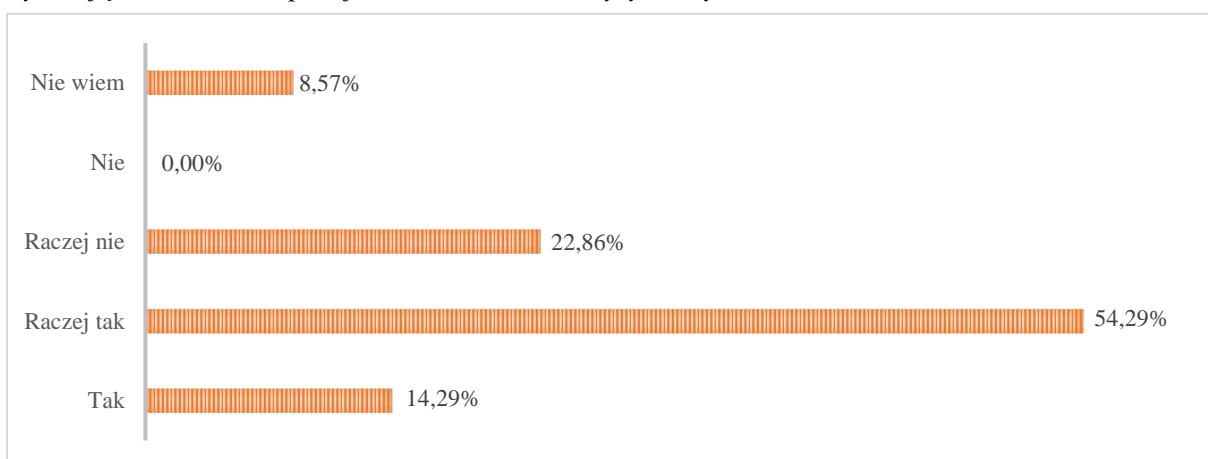
Pozytywnym jest, iż większość nauczycieli uczestniczących w badaniu, dobrze oceniło swój poziom wiedzy w zakresie rozpoznawania objawów odurzenia alkoholowego lub narkotykowego.

Wykres 27. Jak ocenia Pani/Pan swój poziom wiedzy w zakresie rozpoznawania objawów odurzenia alkoholowego lub narkotykowego?

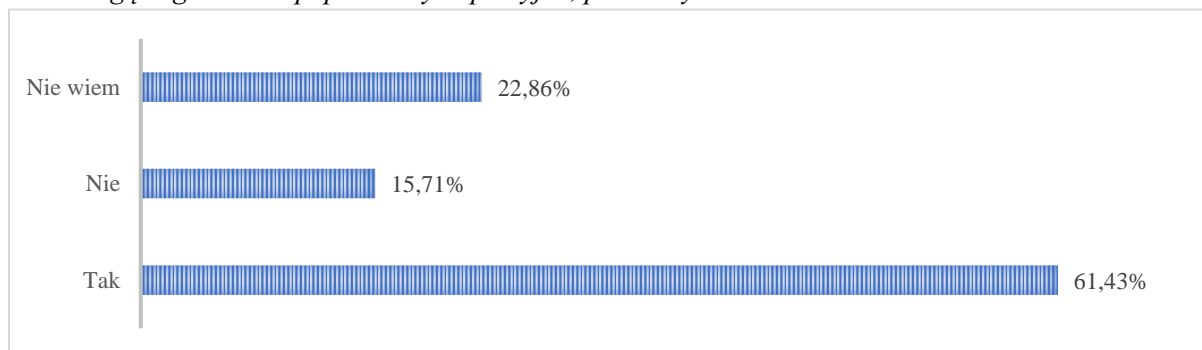
Większość nauczycieli jest zdania, że są odpowiednio przygotowani do udzielenia pomocy uczniom, którzy wykazują skłonności do podejmowania zachowań ryzykownych.

Wykres 28. Czy według Pani/Pana nauczyciele są przygotowani do udzielania pomocy uczniom, którzy wykazują skłonności do podejmowania zachowań ryzykownych?

Niepokojącym jest, iż ponad 61,00% nauczycieli przyznało, że wśród uczniów można zaobserwować niepokojące zachowania, które mogą sugerować np. problemy depresyjne, problemy z uzależnieniem.

Wykres 29. Czy według Pani/Pana wśród uczniów można zaobserwować niepokojące zachowania, które mogą sugerować np. problemy depresyjne, problemy z uzależnieniem?

Zdecydowana większość nauczycieli tj. 80,00% przyznało również, że szkoła zapewnia odpowiedni poziom wsparcia psychologicznego dla uczniów. Odmienne zdanie w tym zakresie wyraziło 12,86% respondentów. Pozostałe 7,14% badanych nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi.

Istnieją teorie wyjaśniające powstawanie uzależnień od substancji psychoaktywnych, które wskazują na znaczącą (kierunkową) rolę uwarunkowań rodzinnych. Opierają się one na założeniu wskazującym, że nieprawidłowo funkcjonująca rodzina jest istotnym prekursorem zachowań patologicznych wychowującej się w niej młodzieży. Wzorce rodzinne mogą skutkować szybszym sięganiem po substancje psychoaktywne, niższym wiekiem eksperymentów, jak również wyborem określonej substancji.²⁸

W trakcie ankietyzacji przeprowadzonej wśród rodziców uczniów z terenu gminy Świdnica, oprócz pytań bezpośrednio związanych z używaniem substancji przez młodzież pojawiły się również pytania dotyczące relacji rodzinnych.

Zdecydowana większość badanych tj. 81,18% stwierdziła, że ma bardzo dobry kontakt z dzieckiem. Kolejno 17,06% przyznało, iż w zasadzie rozumie się dobrze ze swoim dzieckiem.

---

²⁸ Ulman. P, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego Instytut Psychologii, *Społeczne i rodzinne uwarunkowania uzależnień u dzieci i młodzieży*, 2011

Troje rodziców (1,76%) przyznało, że nie ma stałego kontaktu z dzieckiem ze względu na inne obowiązki.

Większość rodziców przyznała, że ich dzieci chętnie z nimi rozmawiają na temat swoich problemów. 45,29% z nich odpowiedziało, że ich dzieci dzielą się z nimi wszystkimi swoimi problemami, a 53,53% badanych stwierdziło, iż dzieci z nimi rozmawiają, ale nie zawsze mówią o wszystkim. Pozostałe 1,18% przyznało natomiast, że dziecko nigdy nie podejmuje z nimi takich rozmów.

W drodze badania okazało się również, że zdecydowana większość rodziców tj. 96,47% ma świadomość tego jak ich dziecko spędza swój wolny czas. Pozostałe 3,53% przyznało natomiast, iż nie ma pojęcia czym zajmuje się ich dziecko w wolnym czasie.

Ponadto 98,82% respondentów, zadeklarowało, że zna osoby (znajomych, przyjaciół) z otoczenia swojego dziecka. Tylko dwoje rodziców (1,18%) zaprzeczyło posiadaniu wiedzy na temat osób z otoczenia swojego dziecka.

Następne pytanie dotyczyło znajomości problemów występujących w środowisku szkolnym. 92,94% respondentów stwierdziło, że ich dzieci nie mają żadnych problemów w szkole. Pozostałe 7,06% przyznało, iż wie o kłopotach swojego dziecka, a najczęściej wymienianymi problemami były problemy z nauką, brak akceptacji ze strony rówieśników i wyśmiewanie.

Zapytano również rodziców, czy zdarza się, że ich dzieci zachowują się agresywnie. Jak się okazało, 38,82% respondentów stwierdziło, iż zdarza się to rzadko, a 14,71% zadeklarowało, iż takie sytuacje występują od czasu do czasu. Jeden z rodziców (0,59%) przyznał, że jego dziecko często bywa agresywne. Pozostałe 45,88% zaprzeczyło takim sytuacjom.

Problem stosowania substancji psychoaktywnych jest aktualny wśród młodzieży. Często zdarza się, że w okresie dojrzewania rodzice przestają być autorytetami dla młodych ludzi, a rolę tę przejmują rówieśnicy. Niekiedy nastolatek trafia w negatywne środowisko rówieśnicze. Chce zaimponować znajomym, sięgając po środki odurzające, nie chce odstawać od innych. Myśli, że rezygnując i asertywnie wypowiadając swoje przeciwne zdanie, będzie odrzucony przez grupę, na której mu tak bardzo zależy. Niektóre osoby poddawane są presji rówieśniczej lub traktują używanie substancji psychoaktywnych jako ucieczkę od problemów w środowisku szkolnym czy też w domu. Rolą rodziców jest ukazanie młodzieży, jakie

zagrożenia niesie za sobą stosowanie substancji psychoaktywnych, a jednocześnie wskazywanie konstruktywnej drogi do radzenia sobie z problemami, zyskania akceptacji rówieśniczej, zdrowego i szczęśliwego życia pozbawionego nałogów.

Mając na uwadze powyższe, dalsza część ankietyzacji dotyczyła bezpośrednio wiedzy rodziców na temat używania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież.

Gdy zapytano rodziców czy ich dziecko pali papierosy, zdecydowana większość tj. 97,65% zaprzeczyła. 1,76% stwierdziło, że nie posiada wiedzy w tym zakresie, natomiast jeden z rodziców (0,59%) odpowiedział, że podejrzewa, iż jego dziecko pali papierosy.

W przypadku pytania o upojenie alkoholowe, 98,82% respondentów udzieliło odpowiedzi przeczącej, twierząc, że ich dzieciom nigdy nie zdarzyło się upić alkoholem. Jeden rodzic (0,59%) stwierdził, że nie posiada wiedzy w tym zakresie, natomiast drugi (0,59%) przyznał, że jego dziecku zdarzyło się upić raz alkoholem.

Ponadto wszyscy rodzice jednogłośnie zadeklarowali, iż ich dzieci nigdy nie używały środków odurzających- narkotyków lub dopalaczy.

W dalszej części zapytano rodziców uczniów z terenu gminy Świdnica o to, czy potrafiliby rozpoznać osobę pod wpływem narkotyków. Większość respondentów tj. 85,88% stwierdziła, iż bez problemu rozpoznałaby taką osobę. Pozostałe 14,12% przyznało, że nie potrafiliby rozpoznać czy osoba jest pod wpływem środków odurzających.

Kolejne pytanie dotyczyło wiedzy w zakresie narkotyków, ich rodzajów i skutków zażywania. Najwyższy odsetek tj. 69,41% stanowili respondenci, którzy zadeklarowali, że wiedzą dokładnie wszystko na temat tego rodzaju substancji psychoaktywnych. Pozostałe 30,59% stwierdziło, iż tylko częściowo orientuje się w tym zakresie.

Następnie zapytano rodziców, czy w ich opinii na terenie szkoły istnieje zagrożenie narkotykami. 9,41% przyznało, że taki problem występuje na terenie szkoły, natomiast 40,59% stanowczo zaprzeczyło. Połowa ankietowanych nie potrafiła udzielić jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie.

W drodze badania okazało się również, że większość rodziców podejmuje rozmowy z dziećmi na temat substancji psychoaktywnych, w tym 44,12% robi to bardzo często, a 50,59% zadeklarowało, że rozmawia, ale rzadko. Pozostałe 5,29% przyznało, iż nigdy nie podejmuje takich rozmów z dziećmi.

Nieco niepokojącym jest wynik, iż 60,00% respondentów nie zna w swoim środowisku instytucji pomagającym osobom uzależnionym i ich rodzinom. Pozostałe 40,00% badanych rodziców przyznało, że posiada wiedzę na temat takich instytucji.

Ostatnie pytanie tej części dotyczyło działań jakie zdaniem rodziców należy podejmować w celu przeciwdziałania uzależnieniom od substancji psychoaktywnych wśród dzieci i młodzieży. Jako kluczowe respondenci wskazali organizowanie dla dzieci różnych form czasu wolnego tj. kółek zainteresowań, wycieczek, zawodów sportowych, festynów a także organizowanie dla dzieci i rodziców spotkań z pedagogiem, psychologiem, lekarzem. Następnie zdaniem rodziców należałoby organizować pogadanki na wywiadówkach, podczas spotkań rodziców z dyrektorem. 2,94% rodziców wskazało również swoje propozycje działań m. in. organizowanie spotkań z ludźmi, którzy mieli do czynienia z danym problemem (np. z osobami, które wyszły z uzależnień), spotkania z przedstawicielami instytucji, które walczą z nałogami w celu uświadamiania młodych ludzi na temat skutków ubocznych używania substancji psychoaktywnych czy też konsekwencji prawnych.

Przemoc rówieśnicza

Z diagnozy zagrożeń społecznych wynika, iż uczniowie szczególnie narażeni są na agresję słowną, ośmieszanie i poniżanie. Istotnym jest zatem wdrażanie projektów poświęconych profilaktyce związanej z problemami agresji i przemocy. Ponadto, wraz z wiekiem badanych wzrasta częstotliwość występowania zjawisk przemocy poza terenem szkoły, jak również uczestnictwa w czynnych aktach przemocy.

Tabela 25. Zjawiska przemocy poza szkołą i uczestnictwo uczniów w aktach przemocy

	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
Spotykane przejawy przemocy poza szkołą	15,91%	21,08%
Czynne uczestnictwo w aktach przemocy	15,34%	18,67%

Cyberprzemoc

Jak wynika z przeprowadzonej diagnozy problem cyberprzemocy jest znany w środowisku szkolnym uczniów z terenu gminy Świdnica. Wielu uczniów potwierdziło, że osobiście doświadczyło cyberprzemocy, gdyż ktoś nakręcił film lub zrobił im zdjęcie bez ich zgody. Wśród badanych pojawiły się również deklaracje potwierdzające szantażowanie kogoś lub oczernianie przy użyciu urządzeń elektronicznych.

Tabela 26. Zjawisko cyberprzemocy wśród uczniów

	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
Doświadczenie cyberprzemocy	32,39%	32,53%
Stosowanie cyberprzemocy	7,39%	15,06%

Z uwagi na występowanie zjawiska cyberprzemocy w środowisku szkolnym, ważne jest podejmowanie działań profilaktycznych zwiększających świadomość uczniów na temat tego rodzaju przemocy, sposobów reagowania w przypadku zetknięcia się z cyberprzemocą. Jak wskazują wyniki badania, zdecydowana większość uczniów w obydwu grupach wiekowych nie posiada wiedzy na temat instytucji udzielających pomocy w sytuacji zetknięcia się z cyberprzemocą.

Wpływ pandemii COVID-19 na życie społeczno- gospodarcze

SARS-CoV-2 (*severe acute respiratory syndrome coronavirus 2*) to wirus wywołujący zespół ciężkiej ostrej niewydolności oddechowej- jednostkę chorobową nazwaną COVID-19 (*coronavirus disease-19*). Pierwsze zachorowania na COVID-19 odnotowano w grudniu 2019 roku w Chinach. W styczniu 2020 roku choroba zaczęła się szybko rozprzestrzeniać na całym obszarze Chin kontynentalnych, z epicentrum w mieście Wuhan. Wirus SARS-CoV-2 okazał się wysoce zakaźny, a przenoszony z człowieka na człowieka drogą kropelkową bardzo szybko dotarł do najbardziej odległych części świata. Już po dwóch miesiącach od wybuchu epidemii w Wuhan, COVID-19 osiągnął rozmiary pandemii, co ogłosiła Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) dnia 11 marca 2020 r.

Pierwszy przypadek zakażenia wirusem w Polsce stwierdzono 4 marca 2020 w szpitalu w Zielonej Górze, gdzie zdiagnozowano zachorowanie 66-letniego mężczyzny, który przyjechał autokarem z Niemiec. Od 14 marca obowiązywał w Polsce stan zagrożenia epidemicznego, a od 15 marca wprowadzono na granicach Polski kordon sanitarny, znacząco ograniczający ruch graniczny. Z kolei od 20 marca, zgodnie z rozporządzeniem ministra zdrowia Łukasza Szumowskiego, obowiązuje w Polsce stan epidemii.

W związku z ogłoszeniem stanu epidemii wprowadzono szereg ograniczeń i obostrzeń dotyczących życia społecznego m.in. funkcjonowania placówek oświatowych, instytucji publicznych, zakładów pracy, sklepów, lokali usługowych, mających na celu ograniczenie rozprzestrzeniania się wirusa. Decyzją rządu zamknięte zostały wszystkie placówki oświatowe, szkoły, przedszkola, żłobki. Wprowadzone zostały ograniczenia w funkcjonowaniu galerii handlowych, sklepów branżowych. Zamknięto wszystkie zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, salony tatuażu i piercingu. Zawieszono również wykonywanie zabiegów rehabilitacyjnych i masaży. Zamknięte zostały hotele i inne miejsca noclegowe, kina, teatry, instytucje kultury, obiekty sportowe, sale zabaw, restauracje, puby. Wprowadzono zakaz przebywania na plażach i terenach zielonych, pełniących funkcje publiczne. Zakaz dotyczył m.in. parków, zieleńców, promenad, bulwarów, ogrodów botanicznych i zoologicznych. Wprowadzono także ograniczenia w przemieszczaniu się oraz zakaz gromadzenia się czyli m.in. organizacje imprez masowych, wesel itp. Pandemia z dnia na dzień unieruchomiła niemal jedną trzecią mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw. Ograniczenia podjęte wskutek epidemii najbardziej dotknęły branżę turystyczną, transport, przewoźników lotniczych, gastronomię, organizatorów imprez masowych, teatry, kina, branżę fashion, galerie handlowe oraz przemysł farmaceutyczny.

Według wyliczeń Centrum Analiz Ekonomicznych ponad 780 tys. pracowników w Polsce jest szczególnie narażonych na negatywne gospodarcze konsekwencje pandemii koronawirusa SARS-CoV-2, a 57% z nich stanowią kobiety. Przewiduje się ogólne pogorszenie sytuacji na rynku pracy, należy zatem skupić się na efektywnej informacji przedsiębiorców oraz sprawnej realizacji działań pomocowych w ramach dostępnych programów tarczy antykryzysowej.

W wyniku pandemii COVID-19 sytuacja w podstawowych obszarach społeczno-gospodarczych w okresie trzech kwartałów br. była gorsza niż rok wcześniej. Poniżej poziomu sprzed roku ukształtowała się m.in. produkcja sprzedana przemysłu, produkcja budowlano-montażowa oraz sprzedaż detaliczna. Zmniejszyło się przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw, wyższe niż przed rokiem było bezrobocie rejestrowane. W trzecim kwartale br. w niektórych obszarach obserwowano poprawę: wzrosła w skali roku produkcja przemysłowa i sprzedaż detaliczna; pogłębił się natomiast spadek produkcji w budownictwie.²⁹

Aktualnie cały obszar Polski objęty jest tzw. „strefą czerwoną”, gdzie obowiązują dodatkowe obostrzenia i ograniczenia, mające na celu ograniczenie rozprzestrzeniania się epidemii. Sytuacja monitorowana jest w trybie ciągłym, a zakres obostrzeń aktualizowany jest na bieżąco.

Zgodnie z danymi Powiatowej Stacji Sanitarno- Epidemiologicznej w Świdnicy z dnia 23 listopada 2020 r., na terenie powiatu świdnickiego potwierdzono dotychczas 2 073 przypadki zakażenia koronawirusem.³⁰

Aktualnie największym problemem jest utrudniony dostęp do lekarzy POZ, gdyż większość Ośrodków Zdrowia nadal pozostaje zamknięta lub funkcjonuje z dużymi ograniczeniami.

---

²⁹ Główny Urząd Statystyczny, *Sytuacja społeczno-gospodarcza kraju – I-III kwartał 2020 r.*, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/inne-opracowania/informacje-o-sytuacji-spolecno-gospodarczej/sytuacja-spolecno-gospodarcza-kraju-we-wrzesniu-2020-r-,1,101.html>

³⁰ <https://psseswidnica.pis.gov.pl/?dep=91>

ANALIZA MOCNYCH ORAZ SŁABYCH STRON, SZANS I ZAGROŻEŃ

Analiza SWOT jest efektywną metodą pozwalającą na identyfikację słabych i silnych stron sfery społecznej gminy Świdnica oraz szans i zagrożeń, jakie przed nią stoją.

Analiza SWOT składa się z czterech grup czynników:

- mocnych stron (z ang. strenghts) -uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony sfery społecznej i które należy wykorzystać sprzyjąc będą jej rozwojowi;
- słabych stron (z ang. weaknesses) -uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony sfery społecznej i które nie wyeliminowane stanowiąc będą barierę jej rozwój;
- szans (z ang. opportunities) -uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności miasta, ale przy odpowiednio podjętych przez nią działaniach, mogą sprzyjać rozwojowi sfery społecznej w gminie Świdnica;
- zagrożeń (z ang. threats) -uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale które mogą stanowić zagrożenia dla jej rozwoju.

Analiza SWOT jest użytecznym instrumentem pozwalającym na wielowymiarową ocenę aktualnego stanu sfery społecznej w gminie Świdnica oraz stanowi adekwatny punkt wyjścia do definiowania pożądanych kierunków rozwoju. W ten sposób przedmiotowa analiza ujawnia również obszary wymagające poprawy w funkcjonowaniu gminy, a także wskazuje na niezbędne działania, których podjęcie pomoże osiągnąć ustalone cele.

W analizie SWOT dla gminy Świdnica uwzględniono takie obszary jak:

- 1) ochrona zdrowia;
- 2) pomoc społeczna;
- 3) rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii;
- 4) rynek pracy;
- 5) edukacja,
- 6) problemy osób starszych i niepełnosprawność.

OCHRONA ZDROWIA

Mocne strony

- Relatywnie dobry dostęp do podstawowej opieki medycznej- SP ZOZ w Świdnicy, w skład którego wchodzi: Regionalny Szpital Specjalistyczny "Latawiec" w Świdnicy oraz Szpital Reumatologiczno-Rehabilitacyjny w Żarowie; NZOZ Wiejski Ośrodek Zdrowia w Lutonii Dolnej, NZOZ "Medi-Mex" w Pszennie oraz 1 praktyka lekarska.
- Działalność całodobowego Powiatowego Pogotowia Ratunkowego zlokalizowanego w mieście Świdnica.
- Działalność gabinetów stomatologicznych w Witoszowie Dolnym, Pszennie i Lutonii Dolnej.
- Programy profilaktyczne realizowane na terenie gminy (np. program profilaktyki stomatologicznej realizowany w szkołach).
- Funkcjonowanie dwóch ogólnodostępnych aptek.
- Stosunkowo dobrze oceniana przez mieszkańców oferta gminy w zakresie opieki zdrowotnej.

Słabe strony

- Utrudniony dostęp do lekarzy POZ z uwagi na trwającą sytuację epidemiologiczną.
- Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów.
- Niedostateczna wiedza społeczeństwa na temat profilaktyki i promocji zdrowia.

Szanse

- Wdrażanie unijnych standardów opieki zdrowotnej.
- Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie dostępności opieki medycznej dla mieszkańców.
- Dofinansowanie zakupu sprzętu medycznego ze środków Unii Europejskiej.
- Prowadzenie działań profilaktycznych w obszarze zdrowia.

Zagrożenia

- Wyjazdy lekarzy specjalistów za granicę.
- Brak zainteresowania profilaktyką i promocją zdrowia ze strony mieszkańców.
- Utrzymująca się sytuacja epidemiologiczna.
- Zapaść służby zdrowia.

POMOC SPOŁECZNA

Mocne strony

- Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.
- Współpraca podmiotów realizujących zadania wspomagające pracę GOPS.
- Zaangażowanie pracowników GOPS w działalność na rzecz problematyki społecznej.
- Sprawny system udzielania świadczeń socjalnych (m.in. praca socjalna, świadczenia pieniężne).
- Funkcjonowanie ogólnopolskiego programu Karta Dużej Rodziny.
- Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego.
- Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

- Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Słabe strony

- Często zmieniające się przepisy prawne, dużo dokumentacji a za mało czasu na pracę socjalną.
- Brak specjalistów kompleksowo zajmujących się rodziną problemową.
- Bierność klientów pomocy społecznej.

Szanse

- Malejąca ogólna liczba rodzin i osób korzystających z pomocy GOPS
- Zwiększanie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań w zakresie pomocy społecznej poprzez uczestnictwo w kursach, szkoleniach.
- Prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodzin.
- Efektywna praca socjalna.

Zagrożenia

- Powiększanie się dysfunkcji rodzinnych.
- Zubożenie społeczeństwa.
- Niewystarczające finansowanie pomocy społecznej.
- Problem przemocy w rodzinie.
- Problem alkoholizmu i uzależnień.
- Niewystarczająca wiedza na temat problemów społecznych w gminie.

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

Mocne strony

- Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Dostęp do stałych środków finansowych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych
- Zapewnienie dostępu do pomocy psychologicznej rodzinom dotkniętym problemami uzależnień.
- Prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych.
- Prowadzenie działań w obszarze profilaktyki uzależnień, ze szczególnym uwzględnieniem działalności profilaktycznej wśród dzieci szkolnych i młodzieży poprzez organizację m.in. różnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci tj. obozów, półkolonii, zimowisk, zajęć na basenie.
- Zaangażowanie placówek oświatowych w działania profilaktyczne, informacyjne i edukacyjne w obszarze uzależnień wśród dzieci i młodzieży.

Słabe strony

- Wczesna inicjacja alkoholowa wśród dzieci i młodzieży (deklarowany w badaniu ankietowym wiek 12 lat).
- Wysoki odsetek znajomości osób w środowisku lokalnym nadużywających alkoholu (dane pozyskane w trakcie badania ankietowego wskazują, że ponad 71,00% ankietowanych mieszkańców zna osoby nadużywające alkoholu).

- Występowanie zjawiska nietrzeźwości wśród kierowców (ponad 42,00% badanych mieszkańców potwierdziło takie przypadki).
- Występowanie przypadków spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży (ponad 23,00% badanych mieszkańców potwierdziło takie przypadki).
- Alkohol i uzależnienie od środków psychoaktywnych stanowi główną przyczynę wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”.
- Wzrost liczby wniosków o leczenie odwykowe, co może świadczyć o nasileniu problemu nadużywania alkoholu wśród mieszkańców gminy.
- Brak znajomości instytucji udzielających pomocy osobom uzależnionym (tylko 36,54% ankietowanych posiada wiedzę w tym zakresie).

Szanse

- Zwiększanie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom poprzez uczestnictwo w kursach, szkoleniach.
- Wzmoczony monitoring sprzedaży alkoholu i papierosów.
- Zwiększanie świadomości rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych na temat uzależnień poprzez uczestnictwo w prelekcjach, szkoleniach, spotkaniach profilaktycznych.
- Zwiększanie świadomości wśród dzieci i młodzieży na temat zagrożeń uzależnieniami poprzez realizację programów, warsztatów profilaktycznych w szkołach.
- Intensyfikacja działań informacyjnych w celu poszerzania wiedzy mieszkańców na temat instytucji pomocowych na terenie gminy dla osób uzależnionych i ich rodzin.

Zagrożenia

- Brak organizacji pozarządowych działających w obszarze uzależnień.
- Wzrost liczby osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych.
- Nasilenie skali zjawiska nielegalności sprzedaży napojów alkoholowych.

RYNEK PRACY

Mocne strony

- Potencjał demograficzny- znaczna liczba osób w wieku produkcyjnym.
- Spadek bezrobocia na lokalnym rynku pracy.
- Dostępność programów aktywizujących dla osób bezrobotnych.
- Warunki sprzyjające rozwojowi przedsiębiorczości, a tym samym tworzeniu nowych miejsc pracy.
- Efektywna współpraca pomiędzy władzami lokalnymi a organizacjami pozarządowymi, w zakresie przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji zawodowej.

Słabe strony

- Spadek chęci do działania oraz zmian, w przypadku osób długotrwale bezrobotnych.
- Zjawisko dziedziczenia bezrobocia.
- Brak placówek świadczących opiekę dla dzieci do lat 3, co niekorzystnie wpływa na aktywizację zawodową kobiet.

Szanse

- Możliwość ograniczania bezrobocia dzięki środkom finansowym z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej)
- Upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach
- Rozwój nowych przedsiębiorstw na terenie gminy.
- Realizacja programów pomocowych w ramach tarczy antykryzysowej w związku z COVID-19.

Zagrożenia

- Wzrost liczby osób bezrobotnych (m.in. z powodu pogorszenia sytuacji gospodarczej w wyniku pandemii COVID-19).
- Wysokie koszty pracodawców.
- Zjawisko nielegalnego zatrudnienia.
- Brak perspektyw zawodowych szczególnie dla ludzi młodych.

EDUKACJA

Mocne strony

- Zwarta i równomiernie rozmieszczona sieć przedszkoli oraz szkół podstawowych.
- Dobrze oceniana przez mieszkańców oferta edukacyjna na terenie gminy.
- Wystarczająca ilość miejsc w świetlicach szkolnych.
- Dobrze oceniane przez mieszkańców działania gminy w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży.
- Dobrze rozwinięta baza sportowa i kulturalna.

Słabe strony

- Brak placówek świadczących opiekę dla dzieci do lat 3.
- Brak szkół ponadpodstawowych na terenie gminy.

Szanse

- Prowadzenie działań mających na celu podnoszenie poziomu nauczania (szkolenia kadry pedagogicznej, doposażenie placówek oświatowych w pomoce dydaktyczne i edukacyjne).
- Dostosowywanie do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferty spędzania czasu wolnego.

Zagrożenia

- Spadek poziomu nauczania (m.in. spowodowany koniecznością nauki zdalnej wprowadzonej w związku z sytuacją epidemiologiczną).
- Niechęć do kontynuacji nauki po ukończeniu szkoły średniej.

PROBLEMY OSÓB STARSZYCH, NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Mocne strony

- Zaangażowanie pracowników GOPS w pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym.
- Dostrzeganie problemów osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku lokalnym.
- Świadczenia dla osób niepełnosprawnych.
- Działalność Klubu „ABC Seniora” w Bystrzycy Dolnej.
- Realizacja programów profilaktycznych promujących zdrowy, aktywny tryb życia np. „Bądź swoim przyjacielem”.
- Cykliczne spotkania integracyjne dla seniorów na świetlicach wiejskich połączone z zajęciami sportowo-rekreacyjnymi.
- Współdziałanie samorządów powiatu świdnickiego i dzierzoniowskiego oraz podejmowanie działań na rzecz seniorów w ramach Regionalnej Koalicji na Rzecz Zdrowego Starzenia Się.
- Dobrze oceniane przez mieszkańców działania gminy na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych
- Dostępność programów aktywizacji zawodowej i społecznej dla osób niepełnosprawnych.

Słabe strony

- Istniejące bariery architektoniczne.
- Wykluczenie społeczne, samotność.
- Niska aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych, brak miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.
- Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów, usług rehabilitacyjnych i opiekuńczych.
- Ograniczona oferta w zakresie organizacji form czasu wolnego.
- Utrzymujące się niekorzystne trendy demograficzne, skutkujące starzeniem się społeczeństwa.

Szanse

- Likwidowanie barier architektonicznych.
- Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych oraz opiekuńczych.
- Realizacja programów aktywizacji zawodowej dla osób niepełnosprawnych.
- Realizacja projektów, spotkań integracyjnych, angażujących osoby niepełnosprawne w życie społeczne.
- Monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.
- Wzrost świadomości społeczeństwa na temat sytuacji i potrzeb osób niepełnosprawnych.

Zagrożenia

- Postępujący proces starzenia się społeczeństwa.
- Niskie świadczenia pieniężne związane z niepełnosprawnością.
- Niewystarczająca oferta wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych.
- Niski poziom kwalifikacji osób niepełnosprawnych.
- Izolacja i brak akceptacji osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku lokalnym.

W trakcie badania ankietowego mieszkańcy gminy Świdnica wskazali obszary, w ramach których podejmowane działania lub oferowane przez gminę wsparcie są ich zdaniem najbardziej niezadowolające. Respondenci mieli możliwość wskazania kilku obszarów stąd suma odpowiedzi jest wyższa niż 100%.

Najwyższy odsetek badanych wyraził niezadowolenie z działań gminy w zakresie ochrony zdrowia (44,23%) oraz wsparcia osób starszych (42,31%). Stosunkowo nisko zostały również ocenione działania ukierunkowane na pomoc osobom niepełnosprawnym (26,92%) oraz przeciwdziałanie ubóstwu (23,08%).

Tabela 27. W jakich Pani/Pana zdaniem obszarach działania podejmowane na terenie gminy bądź oferowane wsparcie są najbardziej niezadowolające?

44,23%	Ochrona zdrowia
42,31%	Wsparcie osób starszych
26,92%	Pomoc osobom niepełnosprawnym
23,08%	Przeciwdziałanie ubóstwu
15,38%	Przeciwdziałanie alkoholizmowi Zapewnienie opieki w żłobkach
11,54%	Ograniczanie bezrobocia
7,69%	Zapewnienie opieki przedszkolnej Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie Zapewnienie odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży
5,77%	Wspieranie rodzin wielodzietnych
3,85%	Zapobieganie bezdomności
1,92%	Przeciwdziałanie narkomanii Pomoc ofiarom klęsk żywiołowych i zdarzeń losowych

CELE STRATEGICZNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misja samorządu skupiona jest na wspieraniu rodziny, pomocy w rozwiązywaniu problemów związanych z uzależnieniami, przemocą domową, ubóstwem czy bezrobociem. Istotna jest także pomoc osobom niepełnosprawnym. Wypełnienie takiej misji wymaga wdrożenia celów strategicznych oraz operacyjnych wraz z kierunkami działań. Poniżej zostały one przedstawione w formie tabelarycznej. Do każdego celu operacyjnego wskazano kierunki działań zmierzające do jego realizacji, podmioty realizujące cel oraz prognozy zmian wynikające z ich realizacji.

1. CEL STRATEGICZNY- Wsparcie rodziny

1.1 Pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo oraz opieka nad dzieckiem

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Edukacja rodzin skupiająca się na przekazywaniu właściwego modelu dotyczącego wypełniania ról rodzicielskich;
- Realizacja projektów obejmujących pomoc rodzinom mającym problemy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- Praca socjalna w rodzinach wychowujących dzieci;
- Udzielanie wsparcia rodzinom będącym w ciężkiej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych;
- Organizowanie programów integracyjnych oraz szkoleniowych skierowanych dla rodzin dysfunkcyjnych, tworzenie grup samopomocowych.

1.2 Pomoc rodzinom będącym w ciężkiej sytuacji materialnej z powodu wielodzietności lub samotnego rodzicielstwa

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Organizowanie programów integracyjnych i szkoleniowych skierowanych do rodzin wielodzietnych oraz rodzin niepełnych;
- Zapewnienie osobom samotnie wychowującym dziecko/dzieci szerszego dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (rodzinnego, psychologicznego, pedagogicznego oraz prawnego);
- Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych /niepełnych.

1.3 Zapewnianie dzieciom oraz młodzieży właściwego dostępu do kształcenia i wszechstronnego rozwoju

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży;
- Podnoszenie jakości i warunków kształcenia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadr nauczycielskich, modernizację placówek i ich doposażenie w niezbędny sprzęt (w tym komputerowy) oraz programy edukacyjne;
- Zapewnienie pomocy specjalistycznej, wsparcia psychologicznego dla dzieci i młodzieży;
- Zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży (poszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych).

1.4 Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia oraz zdrowego stylu życia

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej;
- Organizacja spotkań animacyjnych i aktywizacyjnych;
- Zapewnianie mieszkańcom dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, zwiększenie dostępności usług specjalistycznych.

OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ:

Działanie ciągłe w okresie obowiązywania Strategii 2021-2027

PODMIOTY REALIZUJĄCE:

Urząd Gminy Świdnica, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, ośrodki zdrowia z terenu gminy, psycholodzy i terapeuci.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

PROPONOWANE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA DZIAŁAŃ:

- ✓ Liczba szkoleń oraz projektów skierowanych do rodziny;
- ✓ Liczba rodzin, które zostały objęte wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych;

- ✓ Liczba rodzin mających problemy opiekuńczo - wychowawcze, którym skutecznie udzielono pomocy;
- ✓ Liczba nauczycieli i pedagogów szkolnych doskonalących swoje kwalifikacje zawodowe;
- ✓ Liczba dzieci i młodzieży korzystających z zajęć pozalekcyjnych;
- ✓ Liczba zorganizowanych programów integracyjnych dla rodzin wielodzietnych;
- ✓ Liczba inicjatyw z zakresu organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych;
- ✓ Liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej.

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich;
- Zmniejszenie się liczby rodzin dotkniętych problemami opiekuńczo- wychowawczymi;
- Zwiększenie szans edukacyjnych (zarówno uczniów uzdolnionych, jak i tych mających problemy w nauce);
- Zwiększenie efektywności wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci;
- Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej, uzależnień oraz zdrowego stylu życia.

2. CEL STRATEGICZNY- Przeciwdziałanie ubóstwu i bezrobociu

2.1 Wsparcie dla osób i rodzin ubogich oraz zapewnienie im bezpieczeństwa socjalnego

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców w gminie;
- Udzielanie wsparcia osobom będącym w ciężkiej sytuacji materialnej poprzez działanie pomocy finansowej i rzeczowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej;
- Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób ubogich;
- Zaspokajanie podstawowych potrzeb dzieci pochodzących z rodzin ubogich poprzez organizowanie dożywiania w szkołach, wyposażenia ich w podręczniki, pomoce szkolne czy odzież. Ponadto, zapewnianie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.

2.2 Wsparcie dla osób bezrobotnych

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Monitorowanie skali zjawiska bezrobocia;
- Budowanie sieci współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia;
- Działalność informacyjna dla osób bezrobotnych o możliwościach pomocowych, dostępnych formach wsparcia;
- Realizowanie szkoleń oraz warsztatów aktywizujących dla osób bezrobotnych;
- Organizowanie kursów mających na celu zwiększenie kwalifikacji osób bezrobotnych/nieaktywnych zawodowo;
- Zatrudnianie bezrobotnych w ramach aktywnych form, przeciwdziałania bezrobociu (roboty publiczne, prace interwencyjne, prace społecznie użyteczne, staże, przygotowanie zawodowe itp.).
- Doradztwo zawodowe (nauka umiejętnego wykorzystania własnych zasobów);
- Szczególne wsparcie na rynku pracy osób:
  - niepełnosprawnych;
  - młodych, dopiero wkraczających na rynek pracy;
  - bezrobotnych po 50 roku życia;
  - bezrobotnych, które utraciły zatrudnienie w wyniku pandemii Covid-19;
- Pomoc w utrzymaniu dotychczasowych miejsc pracy, wsparcie przedsiębiorców w ramach programów tzw. tarczy antykryzysowej wprowadzonej w związku z pandemią Covid-19;
- Podejmowanie działań skupiających się na pozyskaniu inwestorów mogących zapewnić nowe miejsca pracy na terenie gminy; wsparcie przedsiębiorczości;
- Organizowanie spotkań osób długotrwale bezrobotnych z potencjalnymi pracodawcami;
- Realizowanie spotkań, które mają na celu promowanie idei samozatrudnienia.

OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ:

Działanie ciągłe w okresie obowiązywania Strategii 2021-2027

PODMIOTY REALIZUJĄCE:

Powiatowy Urząd Pracy, Urząd Gminy Świdnica, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, świetlice z terenu gminy.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

PROPONOWANE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA DZIAŁAŃ:

- ✓ Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu ubóstwa;
- ✓ Liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem;
- ✓ Liczba zorganizowanych szkoleń, praktyk oraz staży zawodowych;
- ✓ Liczba osób korzystających z poszczególnych form wsparcia;
- ✓ Liczba zorganizowanych spotkań z pracodawcami;
- ✓ Liczba opracowanych oraz realizowanych projektów dotyczących aktywizacji grup zagrożonych;
- ✓ Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia;
- ✓ Liczba przedsiębiorców, którzy skorzystali ze wsparcia w ramach tarczy antykryzysowej;
- ✓ Liczba nowoutworzonych miejsc pracy.

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych problemem ubóstwa;
- Zmniejszenie się liczby rodzin dotkniętych problemami ubóstwa;
- Zwiększenie się skuteczności wsparcia dla osób bezrobotnych;
- Zmniejszanie się bezrobocia poprzez wyrównywanie szans na rynku pracy czy stwarzanie możliwości nowych miejsc pracy;
- Zwiększanie się szans na rynku pracy poprzez podniesienie wiedzy i kwalifikacji w ramach kursów, szkoleń.

3. CEL STRATEGICZNY- Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie

3.1 Wsparcie dla osób i rodzin z problemami uzależnień

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Promowanie profilaktycznej działalności (informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej) obejmującej tematykę rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii;
- Zapewnienie dostępu do pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu/narkotyków;
- Zapewnienie wsparcia psychologicznego czy prawnego osobom uzależnionym od alkoholu/narkotyków oraz osobom współuzależnionym;
- Podejmowanie działań mających na celu tworzenie grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami uzależnień oraz dla współuzależnionych;
- Motywowanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia (GKRPA)
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi, które działają na rzecz osób dotkniętych problemem alkoholowym/narkomanii;
- Wsparcie działalności szkół, Policji, Ośrodków Zdrowia w profilaktyce uzależnień;
- Szkolenia dla pracowników socjalnych oraz członków GKRPA, realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania problemom uzależnień;
- Prowadzenie i udział w kampaniach edukacyjnych poświęconych tematyce uzależnień, promocja trzeźwości i zdrowego trybu życia;
- Realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w klubach sportowych, szkołach, Gminnym Ośrodku Kultury, świetlicach.
- Ograniczenie promocji napojów alkoholowych skierowanej do młodzieży i dzieci;
- Realizowanie okresowej diagnozy problemów społecznych mającej na celu monitorowanie skali problemu uzależnień.

3.2 Wsparcie dla rodzin, w których występuje problem przemocy w rodzinie

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Zwiększanie skuteczności oraz dostępności pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie;
- Zagwarantowanie ochrony oraz udzielenia pomocy osobom, które doświadczają przemocy w rodzinie (m.in. pomoc materialna, prawna, zapewnienie mieszkania, opieka lekarska);
- Promowanie profilaktycznej działalności (informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej) obejmującej tematykę rozwiązywania problemów związanych z przemocą w rodzinie;

- Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej oraz rehabilitacyjnej dla sprawców przemocy w rodzinie;
- Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, które działają na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- Prowadzenie i udział w kampaniach edukacyjnych poświęconych tematyce przemocy w rodzinie;
- Zwiększanie kompetencji pracowników służb zajmujących się realizacją zadań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie (szkolenia pracowników socjalnych, ZI, GKRPA);
- Podejmowanie działań mających na celu tworzenie grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami przemocy w rodzinie;
- Wsparcie dla dzieci z rodzin, w których obecny jest problem przemocy w rodzinie;
- Realizowanie okresowej diagnozy problemów społecznych mającej na celu monitorowanie skali problemu przemocy w rodzinie.

OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ:

Działanie ciągłe w okresie obowiązywania Strategii 2021-2027

PODMIOTY REALIZUJĄCE:

Urząd Gminy Świdnica, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, placówki oświatowe, psycholodzy, terapeuci, ośrodki zdrowia z terenu gminy, świetlice z terenu gminy.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

PROPONOWANE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA DZIAŁAŃ:

- ✓ Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu uzależnień;
- ✓ Liczba osób skierowanych do GKRPA;
- ✓ Liczba realizowanych działań i programów profilaktycznych;
- ✓ Liczba zrealizowanych szkoleń dla pracowników służb realizujących działania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie;
- ✓ Liczba założonych Niebieskich Kart;

- ✓ Liczba interwencji przeprowadzonych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- ✓ Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu występowania przemocy w rodzinie.

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych problemem uzależnienia od alkoholu/narkotyków oraz współuzależnionych;
- Zwiększanie świadomości mieszkańców na temat skali problemów, które niosą za sobą uzależnienia;
- Zmniejszenie się liczby osób uzależnionych od alkoholu/narkotyków;
- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie;
- Zmniejszenie się liczby osób/rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie;
- Wzrost świadomości mieszkańców na temat problemu przemocy w rodzinie.

4. CEL STRATEGICZNY- Wsparcie osób starszych i niepełnosprawnych

4.1 Likwidacja barier architektonicznych i społecznych

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Monitorowanie sytuacji osób starszych i niepełnosprawnych, diagnoza potrzeb;
- Udzielanie wsparcia finansowego i rzeczowego osobom starszym i niepełnosprawnym przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
- Podejmowanie działań mających na celu likwidację barier architektonicznych;
- Zapewnienie dostępu do rehabilitacji i pomoc w zaopatrzeniu w sprzęt rehabilitacyjny;
- Zapewnienie pomocy psychologicznej dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin;
- Organizacja opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób niepełnosprawnych; tworzenie placówek wsparcia dziennego;
- Wsparcie Klubu „ABC Seniora”;
- Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, które działają na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych;
- Podejmowanie działań polegających na organizacji aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby niepełnosprawne (imprezy, wycieczki, spotkania integracyjne).
- Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych.

4.2 Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Zapewnienie możliwości udziału osób niepełnosprawnych w kursach/szkoleniach, których celem jest zwiększanie kwalifikacji w celu podjęcia pracy;
- Realizacja projektów, które przewidują wsparcie na rynku pracy osób niepełnosprawnych (m.in. z PFRON).

OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ:

Działanie ciągłe w okresie obowiązywania Strategii 2021-2027

PODMIOTY REALIZUJĄCE:

Urząd Gminy Świdnica, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, ośrodki zdrowia z terenu gminy, Powiatowy Urząd Pracy, placówki kulturalne, świetlice.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

PROPONOWANE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA DZIAŁAŃ:

- ✓ Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu niepełnosprawności;
- ✓ Liczba zrealizowanych inwestycji w celu likwidacji barier architektonicznych;
- ✓ Liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w organizowanych formach czasu wolnego (imprezy, wycieczki, spotkania integracyjne);
- ✓ Liczba nowoutworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych;
- ✓ Liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w szkoleniach, kursach zawodowych, stażach.
- ✓ Liczba inicjatyw podejmowanych na rzecz aktywizacji społecznej osób starszych.

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych;
- Wzrost świadomości mieszkańców na temat sytuacji oraz potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych;
- Wzrost aktywności osób niepełnosprawnych na rynku pracy i w życiu społecznym.
- Wzrost aktywności osób starszych w życiu społecznym.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Środki finansowe na realizację poszczególnych celów zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Świdnica, przeznaczane będą co roku, na podstawie planów budżetowych poszczególnych jednostek wyznaczonych do ich realizacji. Podstawowym źródłem finansowania działań będą środki pochodzące z budżetu gminy, jednak pełna realizacja Strategii nie będzie możliwa bez zewnętrznych źródeł finansowania. Zakłada się, iż środki na finansowanie poszczególnych działań w ramach Strategii pochodzić będą z następujących źródeł:

- środków własnych budżetu gminy,
- dotacji z budżetu państwa,
- środków z funduszy krajowych,
- środków finansowych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

MONITORING I EWALUACJA STRATEGII

Monitorowanie, a więc stała obserwacja oraz kontrola procesów i zjawisk opisanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Świdnica na lata 2021-2027 jest koniecznym działaniem pozwalającym w sposób racjonalny ocenić jakość zaproponowanych zmian oraz sensowności ich wdrożenia. Celem monitoringu jest regularna ocena przyjętych założeń, osiąganych rezultatów i realizowanych działań.

Proces monitorowania Strategii prowadzony będzie w sposób stały i ciągły poprzez następujące działania:

- zbieranie i analizę danych ilościowych i jakościowych wybranych mierników oceny,
- przygotowanie i przedkładanie raportów z przebiegu realizacji działań i projektów,
- ocenę osiągniętych rezultatów,
- ocenę aktualności strategii.

Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii, w tym m.in. oszacowanie możliwości zagrożeń, usprawnianie zarządzania, identyfikację słabych oraz mocnych stron czy wskazanie kierunków rozwoju i priorytetów działalności sektora publicznego.

Bazą informacji statystycznej będą przede wszystkim dane GUS oraz dane gromadzone przez jednostki i instytucje zaangażowane bezpośrednio w realizację działań w ramach Strategii m.in. Urząd Gminy Świdnica, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świdnicy, Powiatowy Urząd Pracy.

Organem odpowiedzialnym za wdrażanie, monitoring oraz ewaluację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Świdnica będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świdnicy.

SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy Świdnica w latach 2015-2019	12
Tabela 2. Przyrost naturalny w latach 2015-2019	13
Tabela 3. Placówki wychowania przedszkolnego na terenie gminy	14
Tabela 4. Oferta gminy w zakresie opieki nad dziećmi	16
Tabela 5. Przestępstwa odnotowane na terenie gminy w latach 2014-2019	19
Tabela 6. Infrastruktura sportowo- rekreacyjna na terenie gminy	23
Tabela 7. Liczba osób pracujących w gminie Świdnica w latach 2016-2019.....	30
Tabela 8. Ocena ważności problemów społecznych występujących na terenie gminy Świdnica	32
Tabela 9. Osoby korzystające z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.....	34
Tabela 10. Powody przyznawania pomocy społecznej	35
Tabela 11. Świadczenia rodzinne i wychowawcze w roku 2019.....	35
Tabela 12. Świadczenia w ramach środowiskowej pomocy społecznej w 2019 roku.....	36
Tabela 13. Stan bezrobocia rejestrowanego w gminie Świdnica w latach 2016-2019	38
Tabela 14. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych.	39
Tabela 15. Procedura „Niebieskie Karty” z powodu uzależnień	43
Tabela 16. Liczba osób korzystających z pomocy Punktu Konsultacyjnego dla Osób Uzależnionych i Współuzależnionych	44
Tabela 17. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2017-2019.....	44
Tabela 18. Działalność profilaktyczna	45
Tabela 19. Podział mieszkańców ze względu na wiek.....	47
Tabela 20. Procedura „Niebieskie Karty”	58
Tabela 21. Osoby doświadczające i stosujące przemoc	59
Tabela 22. Używanie substancji psychoaktywnych przez uczniów.....	63
Tabela 23. Znajomość osób niepełnoletnich zażywających substancje psychoaktywne	63
Tabela 24. Czy według Pani/Pana są w szkole uczniowie, którzy mieli już kontakt z wskazanymi substancjami psychoaktywnymi?	64
Tabela 25. Zjawiska przemocy poza szkołą i uczestnictwo uczniów w aktach przemocy	70
Tabela 26. Zjawisko cyberprzemocy wśród uczniów	70
Tabela 27. W jakich Pani/Pana zdaniem obszarach działania podejmowane na terenie gminy bądź oferowane wsparcie są najbardziej niezadowolające?	79

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Gmina Świdnica- sołectwa.....	11
--	----

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Podział mieszkańców na płeć- statystyki na rok 2019	12
Wykres 2. Produkcyjne grupy wieku- statystyki na rok 2019	13
Wykres 3. Jak ocenia Pani/Pan ofertę edukacyjną szkół w gminie?.....	16
Wykres 4. Jak ocenia Pani/Pan poziom opieki zdrowotnej w gminie?.....	18
Wykres 5. Jak ocenia Pani/Pan atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej w gminie?	22
Wykres 6. Jak ocenia Pani/Pan ofertę gminy w zakresie sportu i rekreacji?	25
Wykres 7. Jak Pani/Pan ocenia działania podejmowane w gminie w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży?	26
Wykres 8. Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2016-2019.....	30
Wykres 9. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w latach 2016-2019	31
Wykres 10. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pani/Pan najczęściej?.....	33
Wykres 11. Jak ocenia Pani/Pan ogólne warunki życia w gminie?	33
Wykres 12. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezrobocia	38
Wykres 13. Czy zna Pani/Pan w swoim środowisku osoby nadużywające alkohol?	40
Wykres 14. Jak często spożywa Pani/Pan napoje alkoholowe?.....	40
Wykres 15. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS z tytułu niepełnosprawności lub długotrwałej choroby.....	47
Wykres 16. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób niepełnosprawnych w gminie?	49
Wykres 17. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób z niepełnosprawnościami?.....	50
Wykres 18. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób starszych w gminie?	50
Wykres 19. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?	51
Wykres 20. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu ubóstwa	53

Wykres 21. Czy według Pani/Pana w szkole jest dużo uczniów, którzy potrzebują wsparcia socjalnego?	53
Wykres 22. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej	55
Wykres 23. Czy zna Pani/Pan w swoim otoczeniu rodziny, w których stosowana jest przemoc w rodzinie?	60
Wykres 24. Czy kiedykolwiek doświadczył/a Pan/Pani przemocy w rodzinie?.....	60
Wykres 25. Czy zna Pan/Pani rodziny, w których stosowane są kary cielesne wobec dzieci?	62
Wykres 26. Czy według Pani/Pana uczniowie mają łatwy dostęp do substancji psychoaktywnych?	64
Wykres 27. Jak ocenia Pani/Pan swój poziom wiedzy w zakresie rozpoznawania objawów odurzenia alkoholowego lub narkotykowego?.....	65
Wykres 28. Czy według Pani/Pana nauczyciele są przygotowani do udzielania pomocy uczniom, którzy wykazują skłonności do podejmowania zachowań ryzykownych?	65
Wykres 29. Czy według Pani/Pana wśród uczniów można zaobserwować niepokojące zachowania, które mogą sugerować np. problemy depresyjne, problemy z uzależnieniem? ..	66

BIBLIOGRAFIA

Spis publikacji

1. *Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development)*; dostęp on-line: <https://www.gov.pl/web/rozwoj/agenda-2030>
2. Chańska W., Kępka A., Kuczyńska S., Nowakowska U., *Przemoc w rodzinie a wymiar sprawiedliwości*, Fundacja Centrum Praw Kobiet, Warszawa 2005
3. *Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2020 dla Gminy Świdnica*, dostęp on-line: <http://bip.gmina.swidnica.pl/component/attachments/download/7034>
4. Halemba. K, Izdebska. A, *Kary fizyczne w wychowaniu dzieci- uwarunkowania i konsekwencje*, *Dziecko krzywdzone* nr 3(28), 2009
5. Instytut Zdrowia Publicznego, Wydział Lekarski i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, *Praca zbiorowa Zdrowie i jego uwarunkowania. Problem narkomanii i narkotyków w Polsce. Rozmiar trendy i zjawiska*, Lublin 2017
6. Miśkowicz. M, *Problemy współczesnej rodziny w dobie promowania wartości prorodzinnych*, Łódź 2013
7. *Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju*; dostęp on-line: <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/czym-jest-zarzadzanie-rozwojem>
8. *Projekt Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030*; dostęp on-line: <https://www.gov.pl/web/rodzina/projekt-strategii-rozwoju-kapitalu-ludzkiego-do-roku-2020--z-perspektywa-do-2030-r>
9. *Projekt Strategii Rozwoju Powiatu Świdnickiego w perspektywie do 2030 roku*, dostęp on-line: http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/SRWD/projekt_strategii/SRWD_2030.pdf
10. *Raport o stanie gminy Świdnica 2019*, dostęp on-line: <http://bip.gmina.swidnica.pl/start/raport-o-stanie-gminy-swidnica>
11. *Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*; dostęp on-line: <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/informacje-o-strategii-na-rzecz-odpowiedzialnego-rozwoju>
12. *Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030*, dostęp on-line: http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/SRWD/projekt_strategii/SRWD_2030.pdf

Źródła internetowe

1. <https://bdl.stat.gov.pl>
2. <http://bip.gmina.swidnica.pl>
3. <http://www.gmina.swidnica.pl>
4. <https://www.gov.pl>
5. <http://www.gops.gmina.swidnica.pl>
6. <http://www.parpa.pl>
7. <https://www.polskawliczbach.pl>
8. <https://pssewidnica.pis.gov.pl>